

популярна класика

Д. Х. ЛОРЪНС

Девицата
и циганинът



ДЕЙВИД ХЪРБЪРТ ЛОРЪНС ДЕВИЦАТА И ЦИГАНИНЪТ

Превод: Весела Кацарова

chitanka.info

Ивет и Люсил са две млади, красиви сестри. Баща им е викарий, а майка им е избягала с друг мъж — скандал, който семейството се опитва всячески да потули. Скоро след края на Първата световна война им се налага да се преместят в мрачната къща на сляпата си и властна баба. Животът им поема в скучно и монотонно русло, а поривите на младостта им се сблъскват с установените порядки в дома.

Ивет истински жадува за свобода, за приключения, за любов и страст — чувства, за които не се говори под покрива на викария. Неизбежното обаче идва под образа на горд и непокорен циганин. Неписаните закони на времето обаче правят невъзможна дори идеята за любов между тях.

Но когато природата иска своето, тя го постига, дори с цената на смъртна заплаха.

Класическата новела „Девицата и циганинът“ (1924) е сред популярните произведения на Д. Х. Лорънс. Той скандализира британското общество с романи като „Дъгата“ (1915), „Влюбени жени“ (1920) и „Любовникът на лейди Чатърли“ (1929), който излиза в пълния си вид чак през 60-те години.

I

Когато жената на викария забягна с един беден младок, се вдигна олелия до бога. Двете ѝ дъщерички бяха съответно на седем и девет години. А викарият бе такъв прекрасен съпруг. Вярно, косата му се беше прошарила. Ала мустаците му бяха черни и той бе хубав мъж, все още изпълнен с плаха страст към своенравната си красива жена.

Защо ли го напусна? Защо ли избяга внезапно с такава очевидна неприязън, сякаш бе едва ли не пощуряла?

Никой не можеше да каже със сигурност. Само набожните заявяваха, че не била порядъчна. А повечето добродушни жени мълчаха. Те знаеха причината.

Двете дъщерички никога не я разбраха. Дълбоко наранени, решиха за себе си, че майка им не е държала на тях.

Злият вятър, който не прощава никому, завъртя във вихъра си семейството на викария. Ала след това, гледай ти, викарият, който донякъде се славеше като есеист и полемист и чиято злочестина предизвикаше съчувствието на образованите люде, изведнъж получи поста на енорийски свещеник в Папълуик. Всевишният се смили над бедата му и го дари с пасторски дом на север.

Този дом бе доста грозна каменна къща досами реката Папъл, още преди да се навлезе в селото. По-нагоре, след моста се извисяваха старите каменни памучни фабрики, някога задвижвани от реката. Пътят се виеше по хълма, преди да достигне до мрачните каменни улици на селото.

След преместването си в пасторския дом семейството на викария коренно се промени. Викарият, вече енорийски свещеник, прибра при себе си от града старата си майка, сестра си и брат си. В новото жилище двете момиченца имаха сега съвсем различно обкръжение.

Пасторът бе вече на четирийсет и седем години. След бягството на жена си той се отдаде на неудържима, донякъде поддронваща достойнството му скръб. Изпълнени със съчувствие съседки го спасиха от самоубийство. Косата му почти напълно побеля и той

имаше вид на съкрушен от мъка човек. От пръв поглед можеше да се разбере какво ужасно нещо се е случило и колко е накърнен.

И все пак у него се долавяше известно двуличие. Някои от съседките, които най-искрено бяха съчувствали на викария, вече дълбоко в душата си не харесваха енорийския свещеник. Ако трябва да кажем истината, у него се таеше неопределено притворство.

Разбира се, като всички деца момиченцата се примириха със семейната участ. Бабата, вече прехвърлила седемдесетте, с увредено зрение, стана стожер в семейството. Леля Сиси, четирийсет и няколко годишна, бледа, набожна, изтерзана от скрита мъка, поддържаше домакинството. Чичо Фред, прошарен четирийсетгодишен скъперник, затворен в своя мрачен свят, всеки ден прескачаше до града. А пасторът, разбира се, бе най-важният човек във фамилията след бабата.

Всички ѝ викаха „маминка“. Тя бе от онези физически груби, хитри старици, които цял живот с ласкателства налагат волята си над слабохарактерните мъже край себе си. Маминка много бързо усети как трябва да се държи. Пасторът продължаваше „да обича“ прегрешилата си жена и щеше все така да я „обича“ до края на живота си. И затова замълчете! Благословена е обичта на пастора. Той ще пази свято в душата си образа на невинната девойка, за която се беше оженил и която бе боготворил.

А в същото време някъде в греховния свят живееше една безпътна жена, която бе измамил пастора и изоставила невръстните му дечица. Сега тя бе обвързана с млад негодник и той безспорно ще я докара до падението, което напълно заслужава. Всички трябва да са наясно по този въпрос, а после да замълчат. Защото в чистата извисена пасторска душа все още грееше като свежо бяло кокиче младата му невеста. Това кокиче не вехнеше. Онова създание, което бе избягало с младия негодник, не съществуваше за него.

Маминка, която донякъде бе изглеждала безлична и излишна в ролята на вдовица в малък дом, сега се настани в най-високото кресло в пасторската къща и отново властно напери застарялата си снага. Вече няма да позволи да я смъкнат от трона. Хитро си даваше вид, че зачита предаността на пастора към свежото бяло кокиче. В притворната си почит към дълбоката любов на сина си не проронваше лоша дума срещу копривата, избуяла в греховния свят, която някога назоваваха мисис Артър Сейуел. Слава богу, сега след повторната си женитба тя

вече не се наричаше мисис Артър Сейуел. Някоя жена не носеше името на пастора. Свежото бяло кокиче цъфтеше без фамилно име. В семейството дори я споменаваха като „оная там Синтия“.

Съхранените чувства на пастора бяха добре дошли за маминка. Осигуряваха ѝ защита срещу евентуален повторен брак на Артър. Майката властваше над сина си чрез най-голямата му слабост — навъсеното себелюбие. Синът ѝ се бе оженил за неувяхващо бяло кокиче. Какъв щастливец! Ала го бяха наранили. Какъв нещастник! Изпитал бе страдание. О, каква любвеобилна душа! Той бе... простил! Да, простил бе на бялото кокиче. Дори го беше осигурил в завещанието си, когато оная вагабонтин там вземе, че... Но замълчете! Изобщо не мислете за онази ужасна коприва в смрадливия външен свят! Тъй де, за оная там Синтия. Нека бялото кокиче да цъфти непристъпно във висините на миналото. Настоящото е съвсем друга история.

Децата израснаха в атмосфера на притворно обожествяване и премълчавания. За тях бялото кокиче също се рееше в непристъпни висини. Те също смятаха, че то се издига в бляскаво уединение някъде далече от тях и е напълно недостижимо за дъщерите си.

Ала същевременно от лъжовния свят понякога долиташе неприятната тежка смрад на себелюбие и низка похот, смрадта на гнусната коприва, „оная там Синтия“. От време на време парливата коприва успяваше да препрати някоя друга бележка до момичетата си. В такива случаи среброкосата маминка цялата се разтърсваше от омраза. Защото ако „оная там Синтия“ отново се домъкне, с маминка почти е свършено. И тогава у старата жена се надигаше вълна на скрита неприязън към тези момичета, родени от същата тази гадна похотлива коприва, която бе изпитвала искрено презрение към маминка.

Сред всички тези усещания се тулеше съвсем ясният спомен на децата за истинския им дом, за къщата на викария на юг, както и за ослепителната им, но не много грижовна майка. Тя бе като някакво сияние, пулсиращ живот, като жарко, но опасно слънце, което ту грееше, ту гаснеше в дома им. За тях присъствието ѝ пръскаше светлина, но и скрита заплаха, очарование, но и стряскащо себелюбие.

Сега светлината бе угаснала, а бялото кокиче беше застинало върху гроба като каменен венец. Изчезна и боязънта от застрашената

сигурност, от онзи стряскащ инстинкт за самосъхранение като у див звяр. Сега настъпи пълна безметежност, когато човек може съвсем спокойно да умре.

Ала момичетата растяха. И колкото по-големи ставаха, толкова по-силно се объркваха, по-дълбоко се озадачаваха. С годините зрението на маминка все повече отслабваше. Тя непрекъснато се нуждаеше от придружител. До обяд не ставаше от кревата. Ала, макар сляпа и прикована към леглото, беше господарката в къщата.

При това не можеше с категоричност да се каже, че наистина е прикована към леглото. Когато мъжете бяха вкъщи, тя сядаше в своя трон. Бе твърде хитра, за да допусне безредие у дома. Особено когато имаше съперници край себе си.

Най-голямата ѝ съперница бе по-малката дъщеря, Ивет. Момичето притежаваше нещо от нехайната безгрижна жизненост на „оная там Синтия“. Ала дъщерята бе по-хрисима. Вероятно баба ѝ навреме я беше поела в свои ръце. Твърде вероятно.

Пасторът обожаваше Ивет, глезеше я и направо душата си даваше за нея, сякаш да може сам да си каже — всъщност не съм ли аз един много обичлив, сърдечен човек? Искаше му се да има такова мнение за себе си, а маминка бе напълно наясно с всичките му слабости. Знаеше ги отлично и умело ги преиначаваше, за да ги превърне в качества, в украса на характера му. Той държеше да изглежда в своите очи като прекрасен човек, също както жените желаят да имат прекрасни рокли. А майка му много хитроумно разкрасяваше слабостите и недостатъците му. Майчината любов ѝ подсказваше какви са кусурите му и тя ловко ги замазваше и ги превръщаше в достойнства. Докато оная там Синтия...! Но да не говорим за нея по този въпрос. В нейните очи пасторът бе едва ли не гърбав и пълен идиот.

Странно беше, че маминка тайно мразеше по-голямата дъщеря Люсил повече от галената Ивет. Люсил, която бе неспокойна и раздражителна, по-ясно разбираше, че баба ѝ упражнява власт над нея, отколкото разглезената и разсеяна Ивет.

А от друга страна леля Сиси мразеше Ивет. Не понасяше дори и името ѝ. Животът на леля Сиси бе пожертван в името на маминка и самата дъщеря ясно осъзнаваше това, а маминка знаеше, че го съзнава. Ала с течение на времето това положение на нещата се превърна в

норма. Нормално бе всеки да приема саможертвата на леля Сиси като нещо естествено, дори и самата Сиси. Тя често отправяше дълги молитви по този повод. А това показваше, че дълбоко в душата си таи съкровени чувства, бедната клетница. Вече не съществуваше предишната Сиси, тя бе затрила живота си и своята женственост. И сега, когато бавно се тътреше към петдесетака, у нея току припламваха огнените езици на яростта и в такива мигове приличаше на обезумяла.

Ала маминка здраво държеше юздите ѝ. И единствената цел в живота на леля Сиси бе да се грижи за майка си.

Понякога огнените езици на сатанинската омраза се насочваха към всички млади същества. И тогава клетата жена започваше да се моли и да търси опрощение от всевишния. Но за извършения грях спрямо нея самата тя не можеше да прости никому и от време на време пъклените пламъци лумваха в кръвта ѝ.

А маминка съвсем не бе добра и сърдечна по природа. Изобщо не беше милозлива. Само хитро си даваше вид на такава. И постепенно момичетата осъзнаха това. Под старомодното дантелено боне върху посребрената ѝ коса, под черната коприна върху ниската ѝ набита фигура, издадена напред, старицата криеше притворна душа, която се стремеше единствено към това да налага женската си власт. И чрез слабостта на застарелите безволеви мъже край себе си тя бе поддържала и упражнявала тази власт в течение на години, когато от седемдесет стана на осемдесет, а после се насочи към деветдесетте.

По начало в семейството имаше утвърдена традиция да се проявява почит — почит един към друг и, най-вече към маминка. Маминка, разбира се, беше стожерът на фамилията. Всички около нея бяха просто продължение на вътрешното ѝ аз. И тя ги държеше в подчинение. И тъй като чедата ѝ, синовете и дъщерите, бяха слаби и безволеви, те ѝ отдаваха почит. Че какво друго могат да получат извън семейното огнище, освен заплахи, обиди и унижения? Нима пасторът не бе изпитал всичко това в брака си? Така че пазете се! Пазете се и отдавайте почит напук на света! Няма значение каква омраза и нетърпимост се ширят вътре в семейството. Срещу външния свят трябва да се изправи само непоклатимата стена на пълната сплотеност.

II

И все пак едва когато момичетата се прибраха отново вкъщи след завършване на училище, те осезателно почувстваха как силно тегне върху живота им железният юмрук на престарялата им баба. Люсил вече приближаваше двайсет и една, а Ивет бе на деветнайсет. Те завършиха реномирано девическо училище, а след това изкараха допълнителна година на обучение в Лузана и изглеждаха обичайно за възрастта си — стройни млади създания със свежи изящни лица и подстригана коса, а държанието им бе по младежки дръзко и самонадеяно.

— Най-досадното нещо в Папълуик е — заяви Ивет, докато двете сестри стояха на палубата по време на пътуването си през Ламанша и наблюдаваха приближаващите се сивеещи скали на Доувър — че няма никакви мъже наоколо. Защо ли татко си няма някои стари симпатяги за приятели? Колкото до чичо Фред, той е съвсем отчайващ.

— О, знае ли човек как могат да се развият събитията — философски отговори Люсил.

— Прекрасно знаеш какво може да се очаква — възрази Ивет. — Неделен хор, а аз мразя смесените хорове. Момчешките гласове са чудесни, когато не се примесват с женски. А още и неделно училище, момчешки кръжоци, разни там гостувания и симпатични бабички, които се осведомяват за маминка. Как няма поне един свестен млад човек в цялата околност!

— О, не си права! — възрази Люсил. — Не забравяй момчетата от семейство Фрамли. А и много добре знаеш, че Джери Съмъркоутс те обожава.

— Ах, не понасям момчета, които ме обожават! — възкликна Ивет, като навиря изящния си нос. — Те ме отегчават. Толкова са досадни.

— Ами какво тогава можеш да очакваш, щом не понасяш да те обожават? Аз лично смятам, че е съвсем в реда на нещата едно момиче

да има обожатели. Наясно си, че никога няма да се омъжиш за тях, така че защо да не ги оставиш да те обожават, щом това им харесва.

— Да, но аз искам да се омъжа — извика Ивет.

— В такъв случай остави ги да те обожават, докато намериш онзи, за когото евентуално би се омъжила.

— Няма да се омъжа по този начин. Нищо не ми е толкова противно, както някой обожавател ме мъж. Такива страшно ме отегчават! И ме карат да се чувствам жестока.

— О, и аз изпитвам същото, когато станат много настойчиви. Но ако ме обожават от разстояние, мисля, че са приятни.

— Искам лудо да се влюбя в някого.

— О, защо пък не. Но аз не искам. Ще ми е неприятно. Сигурно и ти би мислила така, ако ти се случи подобно нещо. В края на краищата трябва малко да поулегнем, преди да разберем какво точно искаме.

— Но не ти ли е противно, че се връщаш в Папълуик? — извика повторно Ивет, като отново навири изящния си нос.

— Не, не чак толкова. Допускам, че ще ни е доста скучно. Искан ми се татко да вземе кола. Вероятно отново трябва да измъкнем старите си велосипеди. Не ти ли се ще да идем до хребетите Танзи?

— О, това ще е прекрасно! Макар че ще е голям зор да тикаме раздрънканите си колела нагоре по баирите.

Корабът вече приближаваше сивеещите се скали. Лято беше, но денят бе сивкав. Момичетата носеха палта с вдигнати кожени яки, а елегантните им шапки бяха нахлупени до ушите. Високи, стройни, със свежи лица, наивни, но самоуверени, вероятно твърде самоуверени с ученическото си самочувствие, те страшно много приличаха на типични англичанки. Външно си даваха вид на независими, но в действителност бяха объркани и смутени. Създаваха впечатление на самонадеяни и разкрепостени, а всъщност бяха много свити, дълбоко затворени в себе си. Външно изглеждаха дръзки високи девойки, които напускат пристанището, за да се впуснат в дълбоките води на живота. А в действителност бяха две клетки млади създания без всякакво кормило, които се придвижваха от една котва, прикована с верига, към друга.

Още с влизането в пасторския дом сърцата им се смразиха. Домът им се стори извънредно неугледен, извънредно неприветлив, с

онази спарена атмосфера на западна буржоазен уют, която не радва, а е задушна и нехигиенична. Стабилната каменна къща се стори на момичетата твърде нехигиенична, но не можеха да определят защо е така. Остарялата мебелировка изглеждаше безвкусна, тук нямаше нищо свежо. Дори гозбите бяха отвратителни, ужасно безвкусни и извънредно противни за младите същества, пристигнали от чужбина. Печено говеждо и смито зеле, студено овнешко, картофено пюре, туршия и неизменният пудинг.

За маминка, която си падаше по свинските пържоли, имаше специално приготвени ястия — говежди бульон и сухар, както и малка порция вкусен яйчен крем. Изпитата леля Сиси не хапваше нищо. Тя просто седеше на масата и си слагаше само един-единствен обелен варен картоф в чинията. Никога не вкусваше месо. Затворена в мрачното си пленничество, тя просто присъстваше на масата, докато майка ѝ бързо излапваше сервираното пред себе си — късмет беше, ако не накапе изхвъркналия си напред корем. Храната изобщо не бе вкусна. И как би могло да е другояче, когато леля Сиси се отвърщаваше от нея, отвърщаваше я самото хранене и затова едва задържаше прислужниците за повече от три месеца. Момичетата преглъщаха с отвращение — Люсил героично търпеше, но с чувствителното си обоняние Ивет издаваше погнусата си. Единствено белокосият пастор пускаше шеги, след като внимателно избърсваше със салфетка дългите си посивели мустаци.

Той също беше натежал и отпуснат, защото по цял ден седеше в кабинета си и се движеше малко. Ала прислонен в сянката на майка си, непрекъснато пускаше саркастични шегички.

Със стръмните си хребети и дълбоките тесни долини местността бе тягостна и мрачна и все пак криеше някаква особена величественост. Само на двайсетина мили разстояние започваше черната индустриализация на север, но селцето Папълуик бе сравнително уединено, едва ли не изгубено сред хребетите, а животът сред камънаците бе суров. Навсякъде се издигаха камъни с неумолима, едва ли не поетична твърд.

Стана точно така, както момичетата очакваха — включиха се отново в хора, подпомагаха енорийската дейност. Ала Ивет бе решително против неделното училище, против клуба на трезвениците, момичешкия кръжок и изобщо срещу всички онези сбирки, които се

ръководеха от твърдоглави стари моми или упорити глупави старчета. Опитваше се да се измъкна от църковните служби и при всяка удача ѝ се възможност бягаше от пасторския дом. Многолюдното, безгрижно и весело семейство Фрамли там горе на хълма бе за нея голям отдушник. И ако се случеше да я поканят на гощавка, дори ако някоя женица от работническите жилища я повикаше на чай, тя веднага откликваше. Дори много се радваше. Обичаше да разговаря с работниците — обикновено те бяха много трезви и разсъдливи. Естествено, принадлежаха към съвсем друг свят.

И така минаваха месеците. Джери Съмъркуотс продължаваше да ѝ е обожател. Имаше и друга такива — синове на земеделски стопани или мелничари. Със сигурност би могло да се каже, че Ивет наистина много весело прекарва времето си. Непрекъснато ходеше на гости и на танцови забави, приятели пристигаха с коли да я вземат от къщи и тя хукваше с тях към града, към следобедните танци в големия хотел или към новия великолепен танцувален клуб.

И въпреки всичко непрекъснато се чувстваше като в състояние на унес. Никога не можеше да се отпусне напълно и да се отдаде на веселието. Дълбоко в себе си усещаше непоносим смут, който според нея не би трябвало да изпитва, и се дразнеше от това чувство, като така го задълбочаваше още повече. Недоумяваше откъде се поражда то.

Вкъщи наистина беше много раздражителна и ужасно груба към лея си Сиси. Всъщност избухливият ѝ нрав стана основна тема в семейството.

Люсил, винаги по-практичната от двете, намери работа в града като частна секретарка на един човек, който се нуждаеше от помощник, владеещ свободно френски и стенография. Тя всеки ден пътуваше до града и обратно в един и същ влак с чичо Фред. Ала никога не тръгваше с него, защото — независимо дали валеше дъжд или не — винаги отиваше до гарата с колело, докато той предпочиташе да ходи пеша дотам.

И двете момичета категорично смятаха, че най-много се нуждаят от разнообразен и весел социален живот. И яростно негодуваха срещу това, че пасторският дом на практика е затворен за приятелите им. На долния етаж имаше само четири стаи — кухнята, където живееха двете мърморещи прислужници, тъмната трапезария, кабинетът на пастора и голямата, уж много приветлива дневна или гостна. В трапезарията

имаше газова печка. Само в гостната постоянно бе запалена хубава топла камина. Защото, разбира се, тя се обитаваше от маминка.

В тази стая се събираше цялото семейство. Тук след вечеря чичо Фред и пасторът неизменно решаваха кръстословици с майка си.

— Е, маминке, готова ли си? Н, празно, празно, празно, празно, В. Китайски функционер.

— Какво, какво? М, празно, празно, празно, празно, В?

Маминка доста недочуваше.

— Не, маминке! Не М! Н, празно, празно, празно, празно, В. Китайски функционер.

— Значи Н, празно, празно, празно, празно, В. Ямайски функционер.

— КИТАЙСКИ.

— Какво?

— КИТАЙСКИ! КИТАЙ!

— Значи китайски функционер. Кой ли пък може да е той? — в дълбока почуда запита възрастната дама, като скръсти ръце на изпъкналия си корем. Двамата ѝ синове започнаха да правят предложения, на които тя отвърщаше „Аха, аха!“ Пасторът бе удивително находчив в решаването на кръстословици. Фред обаче знаеше доста технически термини.

— Това наистина е направо неразгадаемо — отбеляза старата дама, като видя, че всички са затруднени.

А междувременно Люсил седеше в един ъгъл, запушила уши с ръце, като си даваше вид, че чете, а Ивет раздражено драскаше рисунки или високо си тананикаше влудяващи мелодийки, за да се включи в семейния хор. Леля Сиси непрекъснато се пресягаше за шоколадов бонбон и не спираше да дъвче. Съвсем в буквалния смисъл на думата тя караше само на шоколад. Седнала встрани, тя пъкна поредния бонбон в устата си и отново заби поглед в енорийското списание. След малко вдигна глава, усетила, че е дошло време да даде на майка си чаша топло мляко с витамини.

След излизането ѝ от стаята Ивет с нервно раздражение отвори прозореца. Стаята никога не бе проветрена и на нея все ѝ се струваше, че мирише — мирише на баба ѝ. А когато нещо не бе предназначено за нейните уши, недочуващата маминка изведнъж добиваше острия слух на невестулка:

— Да не би да си отворила прозореца, Ивет? Никога не забравяй, че в стаята има и по-възрастни хора от тебе — срязва я тя.

— Тук не се диша! Непоносимо е! Нищо чудно, че вечно страдаме от настинки.

— Смятам, че стаята е достатъчно просторна, а камината гори добре — старата дама потръпна от студ. — Течението ще ни натръшка всички до един.

— Няма никакво течение — изкрещя Ивет. — Малко свеж въздух.

Старата дама отново потръпна и отговори:

— Така мислиш ти!

Пасторът мълчаливо отиде до прозореца и плътно го затвори, без изобщо да погледне към дъщеря си. Той не обичаше да ѝ се противопоставя, но тя трябва да е наясно докъде може да стигне.

А после решаването на кръстословици, изобретени от самия сатана, отново продължи, докато маминка изпи чая си и се приготви да си ляга. И тогава последва церемонията с пожеланията за „лека нощ“. Всички се изправиха на крака. Момичетата се приближиха, за да ги целуне сляпата старица, пасторът ѝ подаде лакът да се облегне, а леля Сиси тръгна подире им със свещ.

След този ритуал вече бе станало девет часът, макар че маминка наистина бе в напреднала възраст и трябваше да си ляга по-рано. Ала озовеше ли се в кревата, изобщо не можеше да заспи, докато не дойде леля Сиси.

— Нали разбирате, — обясняваше маминка — никога не съм спала сама. В продължение на цели петдесет и четири година всяка поредна нощ заспивах в обятията на татко ви. А когато той се спомина, се опитвах да спя сама. Но само като притворех очи, сърцето ми направо щеше да изхвъркне от тревога и аз лежах разтреперана. О, мислете си каквото щете, но се чувствах ужасно след петдесет и четири години щастлив брачен живот. Трябвало е да се моля на господ да ме прибере първа, но татко ви, нали разбирате, не мисля, че би могъл да понесе подобно нещо.

И така, леля Сиси спеше при маминка. Ала това ѝ бе противно. Оплакваше се, че не можела да мигне цяла нощ. И ставаше все по-изпита и по-изпита, а храната — все по-противна, докато накрая леля Сиси трябваше да се подложи на операция.

Но маминка все така се надигаше от постелята около пладне, а после дирижираше обяда, седнала във високото си кресло с изпъкнал напред корем. С ужасяващо величие тя виреше червендалестото си набръчкано лице, кожата ѝ се дуплеше под високото кокалесто чело, а сините ѝ очи на слепец непрекъснато шареха. Побелялата ѝ коса все повече оредяваше и черепът ѝ малко неприлично лъсваше отдолу. Ала пасторът продължаваше бодро да отправя шегички към нея, а тя уж се дразнеше. И все пак, разположила в креслото античното си тежко тяло, тя излъчваше пълно самодоволство, а след ядене започваше да изпуска газове и преливаща от грубо физическо блаженство, току притискаше гърдта си с длан.

Най-неприятното нещо за момичетата бе, че когато пристигаха приятелите им вкъщи, маминка неизменно присъстваше — също като някакъв страховит фантом със старческа плът, тя хищно поглъщаше вниманието на присъстващите. Всички се събираха в една-единствена стая. А там се бе разположила възрастната дама, над която като навъсен пазач бдеше леля Сиси. Всеки новопристигнал първо трябваше да бъде представен на маминка, а тя с готовност проявяваше любезност, нали бе петимна за гости. Непременно трябваше да научи кой какъв е, откъде е, както и всички подробности за личния му живот. И след като вече бе напълно *au fait*^[1], можеше да се включи в разговора.

Нищо друго не дразнеше толкова силно момичетата.

— Възрастната мисис Сейул наистина е прекрасна! Наближава деветдесетте, а проявява такъв огромен интерес към живота!

— Всъщност проявява интерес към личните истории на хората, ако на това му викате живот — уточняваше Ивет.

А после веднага я обземаше чувство на вина. В края на краищата наистина бе прекрасно да наближаваш деветдесетте и да имаш такъв бистър ум! И всъщност маминка никому не правеше зло. Просто се намесваше във всичко. И вероятно е направо ужасно да мразиш някого само защото е стар и се намесва.

Ивет мигновено се разкайваше и започваше да се държи мило. Маминка с жар се впускаше в спомени за моминството си в едно градче, разположено в Бъкингъмшир. Тя не спираше да говори и бе толкова забавна. Наистина беше прекрасна.

И тогава един следобед пристигнаха Лоти, Ела и Боб Фрамли заедно с Лио Уедъръл.

— О, заповядайте! — и всички те нахлуха в гостната стая, където маминка седеше с бяло боне до камината.

— Маминке, това е мистър Уедъръл.

— Мистър кой каза? Извинете, малко съм глуха.

Маминка подаде ръка на смутения млад човек и мълчаливо се взря в него, без да го вижда.

— Май не сте от нашата енория, нали? — каза тя.

— От Динингтън съм.

— Искаме да отидем на пикник утре до Бонсал хед с колата на Лио. Ще можем да се поберем всички — тихо се обади Ела.

— Бонсал хед ли казахте? — попита старата жена.

— Да.

Последва пълно мълчание.

— С кола ли казахте, че отивате?

— Да. С колата на мистър Уедъръл.

— Надявам се, че е добър шофьор. Пътят е много опасен.

— Той е много добър шофьор.

— Щом ще ходите до Бонсал хед, ще трябва да ви дам писмо за лейди Лаут.

Когато бе сред други хора, маминка винаги споменаваше лейди Лаут.

— О, няма да ходим в тази посока — извика Ивет.

— В каква посока? — попита маминка. — Не може да не минете през Хинор.

Цялата компания седяха неспокойно на столовете като препарирани патици, както се изрази Боб.

Тогавя дойде леля Сиси, а след нея влезе прислужницата с чая. После се сервираха парчета от неизменната купешка торта. А след това се появи блюдо с пресни дребни сладки. Леля Сиси ги бе поръчала от пекарната.

— Време е за чай, маминке.

Старата дама се вкопчи в страничните облегалки на креслото. Всички се изправиха на крака, чакайки я бавно да се придвижи, хванала леля Сиси под ръка, и да заеме мястото си на масата.

По време на чая се завърна Люсил от службата си в града. Тя бе напълно изтощена, с тъмни сенки под очите. Като зърна компанията, високо възкликна.

Когато настъпи тишина и всички отново се сковаха, маминка каза:

— Ти май никога не си ми споменавала за мистър Уедъръл, нали така, Люсил?

— Не помня — отговори Люсил.

— Надали си ми говорила за него. Името ми е непознато.

Ивет разсеяно грабна пореден сладкиш от почти изпразненото блюдо. Леля Сиси, която направо се вбесяваше от разсеяното и неучтиво държание на Ивет, усети как пъклената ярост припламва в душата ѝ. Тя вдигна своята чиния, където бе сложила своя единствен сладкиш, и със злостна учтивост го предложи на Ивет.

— Не искаш ли и моя?

— О, да, благодаря! — отвърна Ивет, седнала се в намусената си разсеяност. И със същото нехайно изражение взе и сладкиша на леля Сиси, като само добави: — Ако си сигурна, че няма да го ядеш.

Сега тя вече имаше два сладкиша в чинията си. Люсил бе преbledняла като призрак, наведена над чая си. А леля Сиси седеше, позеленяла от ядно примирение. Атмосферата на неловкост бе мъчителна.

Ала маминка, внушително издигната в креслото си и сляпа за безмълвно разразилата се буря, само наля масло в огъня.

— Щом утре ще ходите с кола до Бонсал хед, Люсил, бих искала да занесеш на лейди Лаут писмо от мене.

— О-о! — възкликна Люсил, като хвърли особен поглед към седналата на масата невиждаща старица. На цялото семейство бе дошло до гуша маминка да повтаря до втръсване името на лейди Лаут в присъствието на гости.

— Миналата седмица тя бе много любезна. Изпрати ми по шофьора си книжка с кръстословици.

— Но ти ѝ благодари за това — остро каза Ивет.

— Искам да ѝ изпратя и писмо.

— Можеш да го пуснеш по пощата — остро добави и Люсил.

— О, не! Бих искала вие да ѝ го предадете. Когато лейди Лаут дойде последния път...

Също като ято рибки, младежите си поеха безмълвно дъх на повърхността на водата, за да изслушат брътвежите на маминка за лейди Лаут. Леля Сиси, както доловиха сестрите, продължаваше да не е на себе си — тя бе почти загубила ума и дума от ярост заради случката със сладкиша. Нещастницата вероятно се молеше наум.

Слава богу, най-после гостите си тръгнаха. Но и двете момичета изглеждаха вече напълно измъчени. И като се огледа наоколо, едва в този миг Ивет изведнъж осъзна неумолимата, твърда като камък властност на възрастната, уж майчински настроена маминка. Ето я отпусната невъзмутимо назад на стола си, а червендалестото ѝ, съсухрено и петнисто старческо лице, почти замръзнало, беше направо неумолимо, подобно на маска, която прикрива каменна твърдост и безпощадност. Това бе само застиналата външна обвивка на неукротимата ѝ властност. Но след миг старицата ще разтегне провисналите си устни, за да разпита с най-големи подробности за Лио Уедъръл. Сега за кратко бе изпаднала в старческа немощ и дълбок унес. Ала само след миг ще разтвори отново уста, мозъкът ѝ ще се разбуди и с неутолимата си хищност към живота, към живота на хората край себе си тя ще изтръгне и най-малките подробности. Сега баба ѝ напомни на Ивет за онази престаряла жаба, която някога момичето слисано бе наблюдавало как стои съвсем близо до тесния отвор на кошера, откъдето излизаха пчелите, и с демонично светкавично изщракване на увисналите си челюсти улавя всяка изхвъркнала навън пчеличка, поглъща всички една подир друга, сякаш иска да вмести целия рояк в престарялото си сбръчкано, краставо туловище. Години наред тази жаба бе поглъщала цели поколения пчелички, изхвърквали навън в пролетния простор.

Накрая градинарят, предупреден от Ивет, се вбеси и уби с камък гадината.

— Тия май стават за плужеците — каза той, стиснал камъка в ръка. — Ама нема да им дадем да вкарат целио кошер в търбуха си.

[1] Au fait (фр.) — осведомен. — Б.пр. ↑

III

Следващият ден бе потискащ и мрачен, а пътищата бяха в окаяно състояние, защото седмици наред неспирно беше валил дъжд, но младежите предприеха замисленото пътешествие, без да вземат писмото на маминка. Просто се измъкнаха, докато тя бавно се изкачваше нагоре по стълбите след обяда. За нищо на света не биха се отбили в дома на лейди Лаут. Вдовицата на удостоения с титлата „сър“ доктор, всъщност съвсем безобидна жена, изглеждаше истинска досадница в очите им.

Шестимата млади бунтари седяха много наперено, докато колата пореше през калта. И все пак донякъде изглеждаха умърлушени. В края на краищата ни един от тях нямаше срещу какво да се бунтува. Та те бяха напълно свободни в действията си. Родителите им разрешаваха да правят почти всичко, което си наумят. Всъщност изобщо не им се налагаше да разбиват окови, да прерязват затворнически решетки или да отварят катинари. Самите те държаха ключа за живота си. И този ключ висеше съвсем безполезно в ръцете им.

Далече по-лесно е да разбиеш затворническа решетка, отколкото да разтвориш нова врата към живота. Нещо, което по-младото поколение установява с известно неудоволствие. Вярно, съществуваше пречка като маминка. Но какво да се прави, не можеш просто да заявиш на клетата старица: „Слушай, лягай да мрещ, дърта вещице!“ Може и да е досадна дъртофелница, но всъщност с нищо не пречи. Не е справедливо да я мразиш.

И затова младите хора потеглиха весело на път с желанието да бъдат жизнерадостни. Вярно бе, че можеха да правят всичко, което си наумят. За жалост, разбира се, нямаше какво друго да правят, освен да седят в колата, да одумват ожесточено разни хора, или да си подхвърлят флиртаджийски любезности, което всъщност беше доста скучно. Де да имаше поне няколко „строги забрани“ за нарушаване! А то — нищо, освен отказа да се предаде писмото на лейди Лаут, отказ,

който пасторът би одобрил, защото и той не обичаше едно и също нещо да се повтаря до втръсване.

Докато минаваха през неугледните селца, те в доста нестроен хор подеха уж най-новите весели песни. Сред дърветата близо до пътя се мяркаха елени на групички — мъжкар и сърни се бяха прислонили в следобедните сенки под дъбовете край пътя, сякаш търсеха човешко присъствие.

Ивет настоя да спрат и да слязат, за да чуе дивечът човешка реч. Девойките запристъпяха с руските си ботуши сред мократа трева, а елените ги наблюдаваха без всякаква уплаха в големите си очи. Мъжкарят изприпка леко встрани, наклонил назад глава заради тежките си рога. Ала кошутата, наострила големите си уши, продължи да лежи под дървото, оградена от невръстните си малки, докато момичетата застанаха почти на педя разстояние. Тогава тя с безшумни стъпки се отмести встрани, вирнала опашка над петнистата си задница, а малките чевръсто изприпкаха след нея.

— Нали са страхотно изящни и красиви! — възкликна Ивет. — Да се чуди човек как могат да лежат така спокойно върху тази ужасно мокра трева.

— Е, от време на време все пак трябва и да полягат — отговори Люсил. — А под дърветата е доста сухо — и тя огледа полегналата трева, където бяха лежали елените.

Ивет се наведе и опипа тревата да провери каква е.

— Така е — съгласи се тя озадачена. — Намирам я дори малко топла.

Елените отново се струпаха на хвърлей разстояние, застанали неподвижно в следобедните сенки. В далечината отвъд дърветата и тревистите склонове, зад буйната река и моста с перилата се виждаше огромното графско имение, над което се извиваше синкав пушек от един-два комина. Зад него се извисяваше червеникавоморава гора.

Момичетата се загледаха мълчаливо пред себе си — те бяха вдигнали до уши кожените си яки, дръпнали надолу ръкави, а плътните им руски ботуши ги предпазваха от мократа трева. Кремаво-сивкавата масивна къща с квадратна форма бе приклепнала долу в низината. Елените продължаваха да стоят наблизко, скупчени на малки групи под старите дървета. Всичко наоколо изглеждаше безкрайно спокойно, безкрайно естествено и безкрайно тъжно.

— Кой знае къде е графът сега — обади се Ела.

— Всякъде другаде, но не и тук — отговори Люсил. — Смятам, че е нейде в чужбина, където грее слънце.

Клаксонът ги призова отдолу и до тях достигна гласът на Лио:

— Хайде, приятели! Щом искаме да стигнем до Хед и да пием чай в Амбърдейл, трябва да тръгваме.

С измръзнали крака, те отново се натъпкаха в колата и тогава пресякоха гората, минаха покрай смълчаната островърха черква, после прекосиха моста изпод високите сводове и стигнаха до просторното, влажно и каменно селище Удлинкин, през което течеше реката. А след това дълго време се движеха сред калта, тъмнината и влагата в долината с надвесените отгоре големи скали. От едната страна ручеше реката, а от другата се нижеха стръмни скали и дървета.

А после след сенките на надвисналите дървета поеа по нанагорницето и Лио намали скоростта. Колата се запромъква съвсем бавно нагоре сред белезникавосивата кал и те навлязоха в каменистото селце Боулхил, разположено на хълма, минаха покрай стария кръст на разклона, а после покрай къщурки, откъдето идваше прекрасният аромат на топли банички, и се заизкачваха все по-нагоре покрай надвесени дървета и склонове с папрат, все по-нагоре и по-нагоре. Най-накрая дерето се смали, дърветата оредяха, а хребетите от двете страни изглеждаха полуголи, с оскъдна растителност и ниски каменни стени. Вече приближаваха Хед.

За известно време компанията се бе умълчала. От двете страни на пътя се виждаха тревисти площи, после се показа нисък каменист рид и върхът на каменист хълм. Небето отгоре бе схлупено.

Колата се движеше под схлупеното сиво небе към голите върхари.

— Да спрем ли за малко? — попита Лио.

— О, да! — извикаха момичетата.

И отново слязоха, за да разгледат наоколо. Всички много добре познаваха мястото. И все пак, пристигне ли някой в Хед, непременно слиза да се поогледа.

Хълмовете наоколо изглеждаха като кокалчетата на ръката, долините се простираха долу между пръстите — тесни, стръмни и сенчести. В низината бавно се придвижваше на север влак, обвит в пара, дребна подробност от индустриалната преизподня. Грохотът на

локомотива странно закънтя нагоре. А после от една каменна кариера долетя тъпият познат звук на взрив.

Лио, винаги припрян, бързо се раздвижи:

— Няма ли вече да тръгваме? — подкани ги той — Нали искаме да прием чай в Амбърдейл. Или да идем някъде по-наблизо, а?

Всички подкрепиха предложението за Амбърдейл и „Маркиз Грантам“.

— А по кой път да се върнем? Дали покрай Коднор, през Кросхил или покрай Ашборн?

Това бе постоянната дилема. Накрая решиха да тръгнат по хубавия път край Коднор. Колата елегантно потегли.

Бяха достигнали най-високата точка под самия небосвод, сред голи чукари и зелени върхове. През полята, подобно на артерии, се връзваха стари каменни зидове, а тук-там се мяркаха развалините на изоставени оловни мини. Една самотна каменна ферма изглеждаше като настръхнала с оградилите я пет-шест островърхи голи дървета. Подобно на опушено сиво каменно петно в далечината се мержелееше невзрачно селце. Из някои поляни мълчаливо и печално пасяха черно-сиви овце. Ала отникъде не долиташе звук, не се долавяше никакво движение. Това беше покривът на Англия, каменист и еднообразен като всеки покрив. А долу в ниското се намираха графствата.

— Съзирам пъстрите графства отпред — задекламира Ивет на себе си. В случая обаче те съвсем не бяха пъстри. Отнякъде изневиделица се появиха ято гарвани. Те засноваха напред-назад и закълваха сред голото, покрито с тор поле. Колата се движеше между тревистата площ и каменната стена на стръмния път, а младежите се бяха умълчали, вперили поглед напред над каменните огради в далечината в очакване да се появят зигзагообразните завои надолу и пътят да се запуска към скритите от око долинни в низината.

Пред тях се движеше каручка, карана от някакъв мъж, а отстрани се тътреше едра възрастна жена с вързоп на гърба. Човекът в каручката я бе застигнал и сега се движеха редом един до друг.

Пътят бе съвсем тесен. Лио рязко наду клаксона. Мъжът в каручката се поогледа, но жената упорито продължи да върви бързо напред, без изобщо да се обръща.

Сърцето на Ивет изведнъж трепна. Мъжът в каручката беше циганин, от онези мургавите, красивите, с гъвкавите тела. Той не

помръдна от седалката в каруцата си, а само се извърна и хвърли поглед изпод козирката на каскета си към пътниците в колата. Позата му бе небрежна, а погледът — дързък в своята невъзмутимост. Под тънкия правилен нос чернееше тънък мустак, а около шията му бе вързана жълто-червеникава кърпа. Мъжът продума нещо на жената. Тя поспря за миг, а после се обърна да изгледа пътниците в приближилата се кола. Лио отново натисна властно клаксона. Жената със сиво-черна забрадка на главата рязко се извърна и продължи да върви редом до каруцата, а циганинът се намести на седалката и размаха юздите, раздвижил гъвкавите си стегнати рамене. И все пак не се отмести встрани.

Лио пак натисна продължително клаксона и рязко намали скоростта зад изпречилата се пред него каруца. При тази шумотевица циганинът се извърна с нехаен жест на мургавата ръка и широка усмивка върху мургавото лице изпод тъмнозеления каскет, а после подхвърли нещо неясно и белите му зъби проблеснаха под тъмния мустак.

— Махай се от пътя — изкрещя Лио.

В отговор мъжът внимателно спря коня и запречи пътя с каруцата. Той имаше хубав дорест кон и хубава, гиздава тъмнозелена каруца.

Наложил се вбесеният Лио да престане да надува клаксона и да спре колата.

— Дали хубавите млади дами не искат някой да им гледа на ръка? — попита циганинът засмяно, но тъмните му проницателни очи огледаха всички подред и се спряха върху нежното свежо лице на Ивет.

Тя срещна за миг тъмните му очи, усетила невъзмутимото му оглеждане, дързостта, пълното му безразличие към хора като Боб и Лио, и нещо в сърцето ѝ трепна. Помисли си: „Той е по-силен от мене! От нищо не се стряска!“

— О, да! Хайде! — веднага извика Люсил.

— Да, разбира се! — в хор отговориха и другите момичета.

— Почакайте! Не забравяйте за времето! — извика Лио.

— О, по дяволите с това време! Някой непрекъснато ни напомня за проклетото време!

— Ами щом ви е все едно кога ще се приберем, аз не възразявам — самоотвержено добави Лио.

Циганинът продължаваше да седи нехайно в каруцата, като оглеждаше лицата им. Сега той скочи пъргаво от капрата с леко сковани колене. Очевидно мъжът бе малко надхвърлил трийсетте и изглеждаше хубавец посвоему. Облечен беше в нещо като двуредно ловджийско сако от тъмен сивкаво черен шаяк, някъде под кръста, с доста тесни черни панталони, черни боти, тъмнозелен каскет и голяма жълто-червеникава кърпа, увита около врата му. Изглеждаше странно изискан и съвсем по цигански доста елегантен. А беше и красив и току потриваше брадичка по цигански самонадеяно, докато отвеждаше коня, за да оттегли каруцата.

И чак тогава момичета забелязаха дълбоката ниша встрани от пътя и двата фургона с димящите комини. Ивет мигновено изскочи от колата. Компанията внезапно се бе озовала пред изоставена каменна кариера, изсечена в масива встрани от пътя, а в оформилото се закътано място, почти като в пещера, се виждаха три фургона, прикътани за зимата. Отзад в дъното имаше и навес, стъкмен от клони и пригоден като конюшня. Сивата, ръбата скала се издигаше високо над фургоните, а после отново излизаше на пътя. Земята в пещерата бе посипана с дребни камъчета, а помежду им растяха стръкове трева. Мястото бе скрито, закътано зимно убежище.

Възрастната жена с вързопа на гърба влезе в един от фургоните, като остави вратата отворена. Оттам се показаха черпите главички на две дечица. Циганинът подвижна леко, докато вкарваше каруцата навътре в кариерата, при което се появи възрастен човек, за да помогне да се разпегне коня.

Самият циганин се изкачи по стъпалата на най-новия фургон, чиято врата бе затворена. Изпод стълбата изскочи вързано куче, бяло с червеникаво кафяви петна.

В този миг една мургава циганка с розов тюрбан на главата и едри златни обеци на ушите слезе по стъпалата на най-новия фургон, като разлюляваше широката си зелена пола на волани. Тя излъчваше своеобразна хубост — в издълженото ѝ смугло лице имаше нещо дръзко и хищно. Приличаше на дръзка и пъргава испанска циганка.

— Добър ден, дами и господа — поздрави тя, като изгледа девойките с дързък ястребов поглед. В говора ѝ се долови някаква чуждоземна скованост.

— Добър ден — отговориха момичетата.

— Коя красива малка дама желае да ѝ гледам? Хайде, подай си ръчичката.

Беше снажна жена със стряскащия маниер заплашително да протяга шия напред. Бързо зашари с очи по лицата на момичетата, като невъзмутимо ги претегляше. Междувременно мъжът, очевидно неин съпруг, се показва горе на стъпалата пред фургона, прегърнал дребно тъмнокосо дете. Застанал здраво на пъргавите си нозе, той хвърли безучастен поглед към групата, сякаш нямаше нищо общо с тях, а дръзките му самонадеяни очи проблеснаха властно изпод дългите, извити нагоре черни ресници. Погледът му бе странно всепроникващ. Ивет го усети и почувства как краката ѝ се подкосяват. Ала си даде вид, че проявява интерес към бялото куче с червеникаво кафявите петна.

— Колко ще вземеш, ако гледаш на всички ни? — попита Лоти Фрамли, когато шестимата християни със свежи младежки лица заобиколиха с известна неохота тази несретна езичница.

— На всички ли? Общо на дамите и господата ли? — хитро попита циганката.

— Аз не искам да ми гледа. Да гледа на вас — извика Лио.

— И аз не искам — обади се Боб. — Само на четирите момичета.

— На четирите дами ли? — попита циганката, като след момчетата проницателно огледа и девойките. И тогава определи цената си. — Всяка да ми даде по шилинг и малко отгоре за късмет. Съвсем мъничко.

Последва усмивка, по-скоро хищна, отколкото предразполагаща, която издаваше волята на жената, твърда като стомана под кадифения глас.

— Добре — съгласи се Лио. — Нека да е по шилинг на човек. И недей да разтягаш нещата прекалено много.

— О, виж го ти! — тросна му се Люсил. — Ние искаме да научим всичко.

Циганката извади две дървени столчета изпод фургона и ги постави близо до колелото. А после хвана за ръка високата тъмноока Лоти Фрамли и я накара да седне.

— Нали нямаш нищо против всички да слушат? — попита я тя, като се вгледа любопитно в лицето на момичето.

Лоти силно се изчерви от притеснение, когато циганката пое ръката ѝ и погали дланта ѝ с корави, сякаш жестоки пръсти.

— Не, нямам — отговори тя.

Циганката се взря в дланта ѝ и очерта линиите ѝ с корав мургав показалец. На вид беше съвсем чистоплътна жена.

Тя бавничко занарежда каква е съдбата на момичето, а докато слушаха, приятелите ѝ току възкликваха:

— Това трябва да е Джим Багали! О, направо да не повярваш! О, това не е истина. Значи русокоса жена, която живее под голямо дърво! Коя ли пък е тя?

Най-накрая Лио ги накара да млъкнат, като решително ги предупреди:

— О, престанете, момичета! Вие издавате всичко.

Лоти се оттегли, пламнала и смутена, и тогава дойде ред на Ела. Тя бе много по-спокойна и проникателна, като се опитваше да вникне в думите на гадателката. Люсил непрекъснато възкликваше: „О, гледай ти!“ Циганинът седеше на най-високото стъпало пред фургона с невъзмутим вид, с безучастно изражение на лицето. Ала дръзките му очи непрестанно се взираха в Ивет, тя усещаше как погледът му се плъзва по бузите ѝ, по шията ѝ и не смееше да вдигне глава. Ала Фрамли го поглеждаше от време на време и срещаше пронизващия взор на тъмните му, самоуверени горди очи, виждаше красивото мъжко лице на циганина. Погледът му бе особен — поглед на човек от понизша класа, човек с гордостта на пария, с полупрезрителното предизвикателство на онеправдания, който гледа с насмешка на благочестивия праведник и върши каквото си науми. През цялото време циганинът неотстъпно седеше на мястото си, прегърнал детето, и гледаше безучастно.

Сега Люсил протегна ръка да ѝ гледат.

— Ти си пътувала отвъд морето и там си срещнала един мъж... кестеняв мъж... но е бил прекалено стар...

— О, така ли! — възкликна Люсил, като хвърли поглед към Ивет.

Но Ивет беше отнесена, объркана и не чуваше нищо наоколо. Изпаднала бе в състоянието си на унес.

— Ще се омъжиш след няколко години... не сега... а след няколко години... може би след четири... и няма да бъдеш богата, но

ще имаш достатъчно... предостатъчно... и ще заминеш на дълго пътешествие.

— Със съпруга си или сама?

— С него...

Когато дойде ред на Ивет и жената я огледа дръзко, жестоко, като се взря продължително в лицето ѝ, момичето притеснено заяви:

— Май че аз не искам да ми се гледа. Не, не искам. Наистина не искам.

— Страхуваш ли се от нещо? — сурово попита циганката.

— Не, не заради това... — неспокойно се раздвижи Ивет.

— Да не би да криеш някаква тайна? И се страхуваш да не я издам, нали? Хайде, не искаш ли да влезем във фургона, където никой няма да те чуе?

Циганката бе особено настоятелна, а Ивет винаги проявяваше своенравие, инат. Сега инатът ѝ бе изписан върху крехкото ѝ нежно лице, като ѝ придаваше особена твърдост.

— Да, искам! — внезапно заяви тя. — Да! Мога и да вляза.

— О, виж я ти нея! — възкликнаха някои от младежите. — Хайде, направи го!

— Не мисля, че трябва да влизаш там! — извика Люсил.

— Напротив! — заяви Ивет с обичайното си своенравие. — Това и ще направя. Ще вляза във фургона.

Циганката подвикна нещо на мъжа си, седнал на стъпалата. Той влезе за кратко вътре, а когато се появи отново, слезе по стъпалата, пусна долу детенцето да стъпи на несигурните си крачета и го поведе за ръка. Мъжът бе истинско конте на вид — с лъснати черни ботуши, тесни панталони и плътно прилепнала тъмнозелена фланела. Сега той се отправи с щипукащото дете за ръка към мястото, където под навеса от клони между вдлъбнатините в скалата, сред сухата папрат, поникнала между начупените камъни от настилката, възрастният човек даваше овес на дорестия кон. Когато мина покрай Ивет, циганинът я погледна право в очите с дръзкия си, но лукав поглед. Тя отвърна с някаква вътрешна твърдост на втренчения му поглед, но тялото ѝ сякаш омекна. Ала поради същата тази вътрешна твърдост не пропусна да забележи особено чистите очертания на лицето му, на тънкия правилен нос, на бузите и челото му. Усети странната мургава,

гъвкава чистота на цялата му тяло, подчертана от тъмнозелената фланела, някаква предизвикателна чистота.

Когато мина спокойно покрай нея с пъргава походка, отново сякаш ѝ хрумна мисълта, че той е по-силен от нея. От всички познати мъже единствено той бе по-силен от нея, по-силен според собствените ѝ представи за сила.

И така, изпълнена с любопитство, Ивет пое след жената нагоре по стълбата, а кафеникавото ѝ палто се размята отзад и почти разкри краката ѝ под светлозелената памучна рокля. Девојката имаше дълги, източени стройни крака, по-скоро слаби, отколкото пълни, обути в светли чорапи със странна шарка, изплетени от пухкава вълна, поради което краката ѝ изглеждаха като нозе на кошута.

Когато изкачи и последното стъпало, Ивет се поспря и непринудено се обърна назад към групичката долу, като каза с обичайния си наивен, но надменен и малко грубоват маниер:

— Няма да я оставя дълго да ми говори.

Сивата ѝ кожена яка бе разкопчана, като разкриваше сочната ѝ шийка и светлозелената ѝ рокля, кафеникавата ѝ шапчица на бастички се бе смъкнала до ушите и открояваше нежното ѝ свежо лице. Ивет излъчваше мекота и същевременно някаква надменност, безцеремонност. Осъзнаваше, че циганинът се е обърнал да я огледа. Усещаше откроилата се мургава вдлъбнатина на шията му, пригладената му назад черна коса. Той не откъсна очи от нея, докато тя не се скри в дома му.

Какво точно ѝ каза циганката никой никога не разбра. Доста време мина в чакане, както се стори на компанията. Околната сивота започна да прераста в здрач, а с него дойде студът и вятърът. От комина на втория фургон се заизвива пушек и се усети миризмата на вкусна манджа. Конят бе нахранен и загърнат с жълто одеяло, а двамата цигани тихо разговаряха встрани. В тази отдалечена закътана каменна кариера се носеше особен лъх на тишина и тайнственост.

Най-накрая вратата на фургона се отвори и на прага застана Ивет, която се наведе и заслиза по стъпалата надолу с дългите си, стройни като на фея нозе. Появила се внезапно в здрача, тя сякаш бе обгърната от феерично мълчание.

— Много дълго ли ви се стори? — попита отнесено, без да погледне към никого, прикрила тайната си с ефирно въздушното си

своенравие. — Надявам се, че не сте се много отегчили. Чаят ни чака, нали? Ще вървим ли?

— Ти влизай в колата — нареди Боб. — Аз ще платя.

Циганката размята по стъпалата широката си твърда пола от синьо-зелен вълнен плат. Тя се изправи в цял ръст — снажна жена с тържествуващо изражение върху мургавото хищно лице. Розовата кашмирена забрадка с щампосани червени рози се бе смъкнала на една страна върху тъмната ѝ вълниста коса. Тя изгледа младите хора в здрача с дръзка самоувереност.

Боб пхна в ръката ѝ две монети по половин کرونا.

— Дай още малко за късмет, за късмета на младата дама — умилкващо каза тя с нотки на вълчица в гласа. — Още някоя сребърна монета, за да ви носи късмет.

— Вече получи един шилинг за късмет, стига ти толкова — с тих и спокоен глас каза Боб, когато се отправиха към колата.

— Още някоя друга сребърна монета! Само една, за да ви носи късмет в любовта.

Понечила да седне в колата, Ивет съвсем изненадващо провеси внезапно дългите си крака, закрачи към циганката с протегнати напред ръце и пхна нещо в шепата ѝ, а после се върна, наведе се и влезе отново в колата.

— Желая голямо благоденствие на красивата млада дама и ѝ давам циганската си благословия — долетя полунасмешливото, двусмислено пожелание на циганката.

Моторът забоботи, а после забръмча по-яростно и колата подкара. Лио запали фаровете и изведнъж падналият здрач погълна каменната кариера с циганите.

— Довиждане! — извика Ивет, когато потеглиха. Чу се единствено нейният глас, весел и дързък в своето безгрижие. Фаровете осветиха каменистия път.

— Ивет, трябва да ни разкажеш какво ти каза тя — извика Люсил въпреки мълчаливо изразеното нежелание на Ивет да я разпитват.

— О, нищо особено вълнуващо — отговори Ивет с привидна отзивчивост. — Съвсем обичайните неща — тъмнокос мъж носел щастие, а русокос — нещастие. Смърт в семейството и ако това се отнася до баба, няма да е чак толкова ужасно. И съм щяла да се омъжа

на двайсет и три, да съм имала бол пари, много любов и две деца. Всичко това звучи много добре, но е малко прекалено, нали разбирате.

— О, а защо тогава ѝ даде още пари?

— Ами така ми хрумна. Човек трябва да се държи малко по-благородно с хора от този род...

IV

В пасторския дом се вдигна голяма олелия заради Ивет и набирането на средства за стъклописа. След войната леля Сиси си беше наумила да се постави в черквата стъклопис в памет на загиналите в бой войници от околията. Ала повечето от убитите се оказаха нерелигиозни, така че отдаването на почит се сведе до издигането на грозен малък паметник пред параклиса.

Леля Сиси обаче не се отказа. Впусна се в агитация, организиране на базари, накара момичетата да изнесат самодейни театрални представления, за да се осигурят средства за този безценен стъклопис. Ивет, на която доста ѝ се понрави да играе роли и да се перчи, се зае да представи шаржа „Мери в огледалото“ и събра приходите, които трябваше да се внесат във фонда за стъклописа след уреждането на текущите сметки. От своя страна момичетата имаха и отделни касички, предназначени за фонда.

Решила, че събраните общи суми вероятно са вече достатъчни, леля Сиси внезапно поиска касичката на Ивет. В нея намери само петнайсет шилинга. Последва взрив на дива ярост.

— Къде са останалите пари?

— О! — небрежно възкликна Ивет. — Услужих си с тях. Не бяха чак толкова много.

— Какво е станало с трите лири и трийсетте шилинга от „Мери в огледалото“? — попита леля Сиси с такъв тон, сякаш самият пъкъл се бе разтворил пред нея.

— О, да! Просто си услужих с тях. Ще ги върна.

Горката леля Сиси! Зловещият тумор на омразата впръсна отрова в кръвта ѝ и тогава последва невероятно жестока сцена, след която Ивет се почувства раздрусана от страх и нервен потрес.

Пасторът също се отнесе доста сурово към нея.

— Ако са ти трябвали пари, защо не ми каза? — хладно попита той. — Нима някога сме отказвали да изпълним всички твои разумни желания!

— Ами аз... аз смятах, че не е чак толкова важно — заекна Ивет.

— И какво направи с тези пари?

— Мисля, че ги похарчих — отговори Ивет с ококорени от тревога очи и измъчено лице.

— Значи ги похарчи, така ли? И за какво?

— Не си спомням точно. За чорапи и други неща, а дадох и бакшиш.

Горката Ивет! Сега ѝ се отмъщаваше за великодушното поведение и постъпки, при това тъпкано. Пасторът бе бесен, изпълнен с презрение, и лицето му се разкриви като на настървен пес. Обзе го страхът, че дъщеря му придобива отвратителните мерзки черти на „оная там Синтия“.

— Правиш се на много щедра с чужди пари, нали? — попита той със студено кучешко озлобление, което ясно показва какъв голям неверник е дълбоко в душата си. Разкри се жалката му душа, лишена от всякаква човешка топлина, от вяра в живота. Той нямаше никакво доверие в дъщеря си.

Ивет пребледня, почувствала пълно отчуждение. Гордостта ѝ, това крехко безценно пламъче, което всеки се опитваше да изгаси, потрепна като отвято надалече от силен вятър, като угаснало, а лицето ѝ, съвсем побеляло сега, но още с вид на кокиче, бялото кокиче в самомнителните му представи, изглеждаше съвсем безжизнено, огряно от един-единствен лъч — чистата, странна, абстрактна гордост.

„Той ми няма никакво доверие“ помисли си тя дълбоко в душата. „Аз не означавам нищо за него. Съвсем нищичко. Срамува се от всичко, абсолютно от всичко.“

Никакъв спонтанен изблик на чувства или ярост не би могъл да я унизи така в собствените ѝ очи, както недоверието на баща ѝ, постоянното му презрително отношение към нея.

Бащата се поуплаши от проточилото се хладно безмълвие. В края на краищата той се нуждаеше от привидна любов, вяра и пълноценен живот и никога не би допуснал да признае дори пред себе си наличието на онзи тлъст червей на безверието, затаил се дълбоко в сърцето му.

— Какво ще кажеш за свое оправдание?

Тя само го погледна с унесеното си лице на кокиче, което постоянно го преследваше и изпълваше със страх, с чувство на

безсилие и вина. Другата, „оная там Синтия“, му беше отвърщала със същия безмълвен, побелял от уплаха лик, уплахата от унижителното му недоверие, от червея, което той таеше дълбоко в душата си. Пасторът съзнаваше, че на дъното на сърцето му се крие отвратителен тлъст червей. И го беше страх да не би другите хора да разберат това. Горчивата му омраза се изливаше срещу всеки, който осъзнаваше тайната му и се сепваше.

Той сега забеляза, че Ивет се стресна, и мигновено възвърна поведението си на добронамерен, стар светски циник, какъвто се представяше пред другите.

— Добре де! — възкликна той. — Сега просто трябва да върнеш парите, момичето ми, това е всичко. Ще ти отпусна сумата от издръжката. Ще ти наложа обаче четирипроцентова месечна лихва. Дори и дяволът трябва да изплаща известен процент заради дълговете си. Щом не можеш да разчиташ на себе си, занаяпред недей да държиш у себе си чужди пари. Безчестието не е хубаво нещо.

Ивет продължаваше да стои смазана, озлочестена, унижена. После се залута наоколо, търсейки в душата си искри от останала гордост. Отвращаваше се от самата себе си. О, защо бе докоснала прокажените пари! Цялата ѝ кожа настръхна като осквернена. Защо стана така? Защо, защо стана така?

Призна пред себе си вината за похарчените пари. „Разбира се, че не трябваше да постъпвам така. Те са напълно прави да се сърдят“, каза си наум.

Ала откъде се взе това ужасно настръхване на кожата ѝ? Защо се чувстваше така, сякаш бе прихванала някаква заразна болест?

— Проявяваш глупост, Ивет — нравоучително ѝ заяви Люсил, силно разстроена, бедничката, — като сама се навираш в ръцете им. Трябваше да се сетиш, че ще те хванат. Можех да ти дам парите и да си спестим цялата тази тревога. Направо ужасно е всичко това! Но ти никога не преценяваш докъде ще те доведат постъпките. Само като се сетя какви неща ти е наговорила леля Сиси! Направо ужасни! Какво ли би казала мама, ако можеше да ги чуе!

Когато възникваше беда, те се сецаха за майка си и се произпълваха с презрение към баща си и жалките издънки на фамилията Сейуел. Разбира се, майка им принадлежеше към по-висш, макар и по-опасен и „безнравствен“ свят. Безспорно по-егоистичен. Но

и склонен към великодушни жестове. По-безскрупулен и изпълнен с презрение, ала не унижаващ достойнството.

Ивет дълбоко вярваше, че е наследила от майка си крехката, изящна плът. Защото представителите на фамилията Сейуел бяха малко жилести на вид, както и червясали някъде дълбоко в душата. И все пак никога не ти забиват нож в гърба. А прелестната „оная там Синтия“ бе забила дълбоко нож в гърба на пастора, а също и на дечицата си. На невръстните си дечица. Те никога нямаше напълно да ѝ простят.

След гюрултията Ивет съвсем смътно започна да осъзнава една друга своя скрита неприкосновеност, святата неприкосновеност на нежната си чиста плът и кръв, която семейство Сейуел успя да оскверни с привидната си нравственост. Всъщност те винаги са се стремели към това. Защото са пълни неверници спрямо пълноводния живот, докато „оная там Синтия“ е само нравствена неверница.

Ивет се щураше наоколо, замаяна, унила и объркана. Пасторът плати сумата на леля Сиси, което силно раздразни дамата. Туморът на безсилния ѝ гняв продължаваше да нараства. Тя искаше да разгласи в местния вестник вестта за престъпния нрав на племенницата си. Ощетената жена страдаше, че не може да оповести новината пред целия свят. Какъв безогледен егоизъм! Егоизъм! Егоизъм!

После пасторът връчи на дъщеря си кратка сметка: дългът ѝ към него, полагаемата се лихва, сумата, удържана от дребната ѝ издръжка. Трябва да му се признае обаче, че добави и една жълтица — цената, която трябваше да плати за своя дял в сделката.

— Като баща на провинил се човек — подхвърли той шеговито, — плащам една жълтица глоба. По този начин измивам ръцете си.

Той винаги бе щедър с парите. Сякаш по някакъв начин смяташе, че като има широка ръка, може преспокойно да се обяви за щедър човек. Ала всъщност използваше парите и дори щедростта си, за да я държи в подчинение.

Но той не продума нищо повече за случилото се. За него бе важно как изглеждат нещата отвън. И в това отношение беше спокоен за себе си.

Ала леля Сиси не можеше да укроти яростта си. Една вечер, когато Люсил отиде на гости, а нещастната Ивет се прибра доста рано в спалнята си и лежеше с изтръпнали, прималели крака, сякаш

вдървени и сакати, вратата леко се откряна и в процепа се показа сиво-зеленикавото лице на леля Сиси. Ивет подскочи от ужас.

— Лъжкиня! Крадла! Себелюбива дребна гадина! — с разкривено лице изсъска леля Сиси. — Ти, мръсна лицемерке! Лъжкиньо! Себелюбива гадино! Хищна дребна гадино!

Такава неведома силна омраза се излъчваше от сиво-зеленикавата маска на лицето ѝ и от изречените ужасни думи, че Ивет разтвори уста да закрещи истерично. Ала леля Сиси хлопна вратата също така внезапно, както я бе и отворила, и изчезна. Ивет скочи от леглото и превъртя ключа. После се дотътри отново до кревата, почти изплашена до смърт от налудничавата проява, почти вцепенена от наранената си гордост. Ала след случилото у нея внезапно се надигна людешки смях. Всичко това бе толкова гадно смешно!

Поведението на леля Сиси не нарани кой знае колко момичето. В края на краищата всичко бе едва ли не налудничаво. И все пак се чувстваше наранена: наранени бяха крайниците ѝ, тялото, женствеността, тежко наранени. Цялата бе наранена, с притъпени сетива и почти смазана, и единствено нервите ѝ бяха опънати и разклатени. Все още толкова млада, тя не можеше да си представи как ще продължи животът занапред.

Лежеше и мечтаеше да е циганка. Да живее в катун, във фургон и никога да не стъпва в къща, да не се сеца за енорията, да не поглежда към черква. Сърцето ѝ бе закоравяло поради отвращението ѝ от пасторския дом. Ненавиждаше тези къщи с вътрешни тоалетни и бани, с цялата им неописуема противност. Мразеше пасторския дом, както и всичко, което той символизираше. Направо гаден бе целият този спарен, канализиран начин на живот, където никога не се споменава за канализацията, но тя сякаш вони, пръска смрад, обхваща всичко наоколо, всеки обитател — от маминка до слугите. Циганите може и да нямат бани, но поне нямат канализация. Дишат свеж въздух. В пасторския дом никога не проникваше свеж въздух. А в душите на хората в тази къща въздухът бе спарен и смърдеше.

Докато лежеше с изтръпнали нозе, омразата се разпалваше в сърцето ѝ. И си мислеше за думите на циганката: „Съществува един мургав мъж, който никога не е живял в къща. Той те обича. Другите хора мачкат сърцето ти. И ще продължат да го мачкат, докато усетиш,

че то вече е мъртво. Но този мургав мъж отново ще разпали искрата в огън, в силен огън. Ще видиш колко силен е този огън.“

Още щом циганката изрече тези думи, Ивет усети в тях някакво двуличие. Но ѝ беше все едно. Испита парливо студена детска омраза към вътрешната уредба в пасторския дом, към цялата тази атмосфера с дъх на гнило. Хареса едрата, мургава циганка с хищни очи, с големите ѝ златни обеци на ушите, с розовия тюрбан върху вълнистата ѝ черна коса, с тясното ѝ елече от тъмно кадифе и зелената ѝ, разперена като ветрило пола. Харесаха ѝ тъмните ѝ силни, безмилостни ръце, които като вълчи лапи здраво стиснаха пухкавите длани на Ивет. Наистина я хареса. Хареса дързостта и прикритото ѝ безстрашие. Хареса прикритата ѝ непоклатима женственост, която криеше безнравственост, но и своя дръзка, властна гордост. Нищо не би могло да сломи тази жена. Тя би се преизпълнила с презрение към пасторския дом с морализаторския му дух, с дълбоко презрение! Би удушила маминка с една ръка. И би презряла мъже като баща ѝ и чичо ѝ Фред, също както би презряла клепоухия стар пес Роувър. Испитала би остро женско презрение към тези питомни домашни кучета, които се мислят за мъже.

А самият циганин! Ивет внезапно потръпна, сякаш отново усети как големите му дръзки очи се впиват в нея с открит призив и страстно желание. При мисълта за този напълно открит призив тя сега се отпусна отпаднала в леглото, като че ли плътта ѝ странно се размекна под въздействието на силна упойка.

Не призна пред никого, че двете лири от злополучния фонд за стъклописа бяха дадени на циганката. Какво ли би станало, ако татко ѝ и леля Сиси научат за това? Ивет блажено се изтегна в леглото. Мисълта за циганина бе придала гъвкавост на тялото ѝ, бе я подтикнала ясно да осъзнае омразата си към пасторския дом. И затова сега се чувстваше силна, а не немощна.

Когато по-късно Ивет разказа на Люсил за драматичната постъпка на леля Сиси на вратата, Люсил се вбеси:

— О, по дяволите! — извика тя. — Тя трябва вече да престане непрекъснато да опява. Достатъчно думи се изрекоха по този въпрос. Боже мой, човек би казал, че леля Сиси е истински ангел! Татко спря да говори за това, а в крайна сметка нещата засягат него, а не другиго. Леля Сиси трябва да млъкне!

Но тъкмо обстоятелството, че пасторът спря да говори по въпроса и отново започна да се отнася към отнесената, нехайна Ивет като към специално същество с особени права, подклаждаше жлъчта на леля Сиси. Това, което докарваше леля Сиси едва ли не до бяс, бе почти пълното безразличие на Ивет към чувствата на околните — подобна незаинтересованост ясно показваше, че всъщност момичето нехае за близките си. От къде на къде това младо създание с греховна майка ще се държи като човек с особени привилегии, без дори да усеща присъствието на другите хора около себе си?

По това време Люсил бе много раздражителна. Правеше впечатление на човек, който още със самото влизане в пасторския дом сякаш губи контрол над себе си. Клетата Люсил, тя бе толкова разумна и отговорна! Поемаше всички допълнителни грижи относно доктори, лекарства, прислуга и неща от този род. Всеки божи ден най-добросъвестно се трудеше къртовски в кантората в града, като работеше от десет до пет следобед в стая с изкуствено осветление. А щом се върнеше къщи, нервите ѝ се опъваха до крайност, защото ужасното нескончаемо любопитство и старческият паразитизъм на маминка направо я пощуряваха.

Скандалът с фонда за стъклописа очевидно отшумя, но в атмосферата къщи остана да тегне като облак някакво напрежение. Времето продължаваше да е лошо. Люсил остана у дома през следобеда на полудневната си отпускат, но нищо не спечели от това. Пасторът бе в кабинета си, Люсил помагаше на Ивет да си ушие рокля, а маминка почиваше на кушетката.

Роклята беше от син копринен френски плат и вероятно щеше да стане доста хубава. Люсил накара сестра си отново да я пробва, защото много се притесняваше от гънките под мишниците.

— О, по дяволите! — възкликна Ивет, като протегна дългите си крехки детински ръце, започнали да посиняват от студ. — Не бъди толкова ужасно придирчива, Люсил! Всичко е наред.

— Щом получавам подобна благодарност за това, че се бяхтя през свободния си следобед да ти ушия рокля, по-добре да направя нещо за себе си.

— Добре де, Люсил! Много добре знаеш, че изобщо не съм те молила. Ясно ти е, че нищо тук не става без твоя контрол — заяви

Ивет с характерния си влудяващо равен тон и повдигна голите си лакти, за да се огледа през рамо в дългото огледало.

— Да бе, да! Изобщо не си ме молила — кресна Люсил. — Мислиш, че не разбрах какво искаш, когато започна да въздишаш и да сновеш напред-назад, нали?

— Така ли? — възкликна Ивет, леко учудена. — Кога съм въздишала и сновяла напред-назад?

— Разбира се, много добре знаеш кога.

— Знам ли? Не, нищо не знам. Кога точно беше това? — Ивет умееше да изразява силното си раздражение с кротки, отвлечени въпроси.

— Няма повече да си мръдна пръста за роклята ти, ако не застанеш мирно и не спреш да спориш — заяви Люсил с твърде остър хаплив тон.

— Престани да бъдеш толкова ужасно сприхава и заядлива, Люсил! — отговори Ивет доста наежено.

— Слушай, Ивет! — изкрещя Люсил, като погледна сестра си с блеснали от ярост очи. — Млъкни веднага! Защо всички трябва да търпят този твой отвратително властен характер?

— Е, не знам какъв е характерът ми — каза Ивет, като бавно се изхлузи от недовършената рокля и облече всекидневната.

А после с непреклонно изражение на лицето седна отново на масата в мрачния следобед и започна да шие новата си дреха. Стаята бе обсипана със сини парчета плат, ножиците бяха захвърлени на пода, несесерът бе нехайно разпилян върху масата, а на самия ръб на пианото стоеше второ огледало.

Маминка, изпаднала едва ли не в кома, състояние, което всички наричаха дрямка, се раздвижи върху голямата мека кушетка и пооправи бонето си.

— Трябва ми малко спокойствие да мога да поспя — каза тя, като бавно опипа оредялата си бяла коса, за да види дали е наред. Смътно бе чула някакви гласове.

Тогава влезе леля Сиси и затършува в една кесийка да намери шоколадов бонбон.

— Никога не е било толкова разхвърляно тук! — възкликна ги. — Вземи малко да поприбереш боклука, Ивет.

— Добре де — отговори Ивет. — След минутка.

— Което значи, че изобщо няма да го направиш! — изсъска леля Сиси и бързо се втурна да вдигне ножиците.

Последва няколкоминутно мълчание. Люсил зарови пръсти в косата си, докато четеше.

— Вземи да почистиш стаята, Ивет — настоя леля Сиси.

— Ще я почистя преди сервирането на чая — отговори Ивет, като отново се надигна и нахлузи роклята през главата си, размахвайки дългите си голи ръце през отворите за ръкави. После застана между огледалата, за да се види пак.

При тези движения тя блъсна второто огледало, което бе оставила небрежно върху пианото, и то със звън падна на пода. За щастие не се счупи, но всички много се стреснаха.

— Тя счупи огледалото! — извика леля Сиси.

— Счупи огледалото ли? Кое огледало? Кой го счупи? — стреснато попита маминка.

— Нищо не съм счупила — със спокоен глас каза Ивет. — Всичко е наред.

— По-добре не го слагай пак там — подхвърли Люсил.

Ивет малко раздражено присви рамене заради цялата суматоха и се опита да подпре огледалото на друго място, но не успя.

— Ако собствената му стая е топла — ядосано каза тя, — човек няма да е заобиколен от толкова много мърморещи хора, когато шие.

— Кое огледало местиш? — попита маминка.

— Едно от нашите в старата ни къща — троснато отговори тя.

— Откъдето и да е дошло, тук в тази къща няма да чупиш нищо — отговори маминка.

В семейството се чувстваше някаква неприязън към вещите, принадлежали на „оная там Синтия“. Повечето от тях бяха бутнати в кухнята или в стаите на прислугата.

— Мога да кажа — заяви Ивет, — че дори и да го счупя, това в края на краищата е мое собствено огледало.

— А аз заявявам — отговори маминка, — че в тази къща няма да се чупят никакви огледала, доколкото това зависи от нас. Независимо чий са сега или на кого са принадлежали преди. Сиси, бонето ми не е ли накривено?

Леля Сиси се приближи до възрастната дама и оправи бонето ѝ. Ивет шумно и предизвикателно затананика монотонна мелодийка.

— Слушай, Ивет, моля те да разтребиш — заяви леля Сиси.

— О, дявол да го вземе! — гневно викна Ивет. — Направо е ужасно да живееш с толкова хора, които вечно се заяждат и тюхкат за дреболии.

— Кои хора имаш предвид, ако смея да попитам? — заплашително каза леля Сиси.

Очевидно назряваше поредната разправия. Люсил вдигна глава с особен израз на лицето. В двете момичета кипна кръвта на „оная там Синтия“.

— Защо трябва да питаш? Добре разбираш, че имам предвид хората в този чудовищен дом — отговори вбесената Ивет.

— Ние поне не произхождаме наполовина — заяви маминка — от род на грешници.

Последва миг на нажежено мълчание. След това Люсил скочи от мястото си, а очите ѝ засвяткаха.

— Затваряй си устата! — изригна тя срещу луничавото величие на старата дама.

Гръдта на старицата се разтреса от незнайни чувства. Отново последва мълчание, както след гръмовните думи, но този път то бе ледено.

И тогава леля Сиси, почервеняла от гняв, се нахвърли върху Люсил и започна бясно да я тласка към вратата.

— Върви си в стаята! — заграчи тя. — Върви си в стаята!

Тя продължи да тласка пребледнялата, но с разярени очи Люсил към вратата. Люсил се остави да я избутат навън, а леля Сиси крещеше неистово:

— Ще останеш в стаята си, докато не се извиниш на майка ми за постъпката си!

— Няма да се извиня! — прозвуча ясният глас на Люсил от коридора, докато леля Сиси я буташе.

Лелята я заблъска още по-яростно нагоре по стълбите.

Стройната Ивет стоеше объркана на сред гостната — от една страна с накърнена гордост, но същевременно и слисана, което бе странно. Все още беше с голи ръце, облечена в недоушитата синя рокля. И тя бе донякъде изумена от гневния изблик на Люсил срещу достолепието на старостта. Ала също така изпитваше и хладно

възмущение от злостния намек на баба си за майчината кръв във вените им.

— Разбира се, че не исках никого да обидя — заяви маминка.

— Наистина ли не искаше?

— Разбира се. Просто казах, че не сме грешници само защото проявяваме суеверие при счупването на огледало.

Ивет направо не повярва на ушите си. Правилно ли е чула? Възможно ли е това? Или на преклонната си възраст маминка изрече безсрамна лъжа?

Защото Ивет бе сигурна, че старицата хладнокръвно каза безсрамна лъжа. Но сега маминка много бързо сама повярва на твърдението си.

И тогава влезе пасторът, отпуснал си време за почивка.

— Какво има? — кротко и предпазливо попита той.

— О, нищо! — провлечено отговори Ивет. — Люсил каза на маминка да си затваря устата, когато тя изрече нещо. И леля Сиси я изтика нагоре към стаята ѝ. *Tant de bruit pour une omelette!*^[1] Ама този път Люсил май малко попрекали.

Старата дама не чу добре какво каза Ивет.

— Люсил трябва да се научи да владее нервите си — заяви старицата. — Падна огледалото и аз се разтревожих. Споделих тревогата си с Ивет, а тя спомена нещо за суеверия в този чудовищен дом. А аз ѝ отговорих, че хората в тази къща не са грешници само защото не им е все едно, когато се счупи огледало. След тези думи Люсил скочи срещу мене и ми кресна да си затварям устата. Срамота е наистина как тези деца си изпускат нервите. Знам, че всичко е само проява на нерви.

Междувременно леля Сиси се бе върнала и чула думите на майка си. Отначало дори и тя онемя. А после изведнъж реши, че старицата е права.

— Забраних ѝ да слиза, докато не се извини на маминка — каза тя.

— Съмнявам се дали ще се извини — спокойно заяви Ивет, изправена величествено с голи ръце.

— Аз не искам да ми се извинява — обади се старата дама. — Това са само нерви. Не знам докъде ще стигнат, щом на тази възраст са

толкова нервни. Тя трябва да взема успокоителни... Няма съмнение, че Артър очаква чая си, Сиси.

Ивет прибра пособията си за шиене, за да се качи горе. И отново засвири мелодийката си малко остро и монотонно. Ала вътрешно трепереше цялата.

— Значи още шарени парцалки, а? — кротко се обърна към нея баща ѝ.

— Да, още шарени парцалки — повтори със сериозен тон тя и се отпрати нагоре с всекидневната си рокля в ръка. Искаше да успокои Люсил и да я попита как пада сега синята рокля.

Както почти винаги, тя се поспря на първата площадка, за да погледне през прозореца, откъдето се виждаха пътят и мостът. Също като дамата от Шалот^[2], тя сякаш непрекъснато си представяше, че откъм реката ще се появи някой с песен на уста или нещо подобно.

[1] Tant de bruit pour une omellette — (фр.) Толкова шум за един омлет (за нищо). — Б.пр. ↑

[2] Препратка към поемата „Дамата от Шалот“ на викторианския поет Алфред Тенисън (1809–1892), където омагьосаната героиня прекарва живота си в пълно уединение на самотен остров, като наблюдава света само в огледалото си. Очарована от песента на сър Ланселот край реката, тя дръзва да излезе навън, но това причинява смъртта ѝ. — Б.пр. ↑

V

Наближаваше времето за чай. Кокичетата се бяха показали около малката алея, която се спускаше от едната страна на къщата към портата, а градинарят оглеждаше кръглите, влажни цветни лехи върху мократа тревиста площ надолу към реката. Отвъд портата започваше да се вие белезникавият кален път, който почти веднага стигаше до каменния мост, а после след завоя се насочваше към стръмното, скупчено, каменно и опушено селище на север, кацнало над мрачните каменни фабрики с дълги комини, които стърчаха долу в тясната долина.

Пасторският дом бе разположен в доста стръмна долчинка от едната страна на буйната река Папъл, а селището беше малко встрани на високия рид от другата страна. Зад дома се извисяваше стръмен хълм, обрасъл с горичка от тъмни голи борики, които скриваха пътя. А непосредствено от другата страна на реката, точно срещу пасторския дом, високият бряг, стръмен и обрасъл с храсти, стигаше до наклонените пусти ливади с леки тъмни възвишения, където сред рехавите дървета стърчаха сиви скали.

От единия край на къщата Ивет можеше да види само пътя, който криволичеше покрай ограждащия го лавров храст и се спускаше надолу към моста, а после отново се насочваше към първите скупчени къщи в селището Папълуик и продължаваше нагоре към камънаците в горните поляни.

Ивет вечно очакваше нещо да се появи по нанадолния път от Папълуик и се застояваше пред прозореца на площадката. Често оттам се задаваше някоя каруца, кола или камион, натоварен с камъни, някой работник или човек от прислугата им. Ала никога не се появи някой с песен на уста откъм реката. Тези времена изглежда бяха безвъзвратно отминали.

В този ден обаче след завоя на белезникавия път, между затревената площ и ниските каменни стени се показва дорест кон, който бойко се спусна бързешком надолу по хълма, като теглеше лека

каручка, на чиято капра бе кацнал мъж с каскет. Мъжът слабо се поклащаше в люшкащата се каручка, докато конят слизаше надолу в безмълвното следобедно униние. Отзад в каруцата стърчаха дълги бърсалки за прах от папур и пера, които се поклащаха на камъшените си дръжки.

Ивет застана близо до прозореца, като праметна пердето зад себе си и закри с длани голите си рамене.

В подножието на склона конят премина в тръст и се насочи към моста. Каруцата затрополи по каменния мост, бърсалките заподскачаха и се задрусаха отзад, а каруцарят седеше като замаян, теглен напред. Всичко това сякаш се случваше насън.

След като прекоси моста и се насочи към оградата на пасторския дом, мъжът поогледа мрачната каменна къща, която сякаш се бе отдръпнала от портата и прислонила под хълма. Междувременно Ивет, все така обгърнала измръзналите си рамене, го наблюдаваше унесено от прозореца.

Той ѝ даде знак с леко врътване на главата и подкара коня си встрани към тревната площ. После с гъвкави бързи движения отметна брезента в каруцата, извади различна стока, взе две-три дълги бърсалки от камъш и пачи пера, покри отново каруцата, насочи се към къщата и отвори бялата порта, загледан в Ивет.

Тя му кимна и се втурна към банята да се преоблече, таейки надеждата, че съвсем леко му е кимнала и той надали е усетил. И тогава чу прегракналия силен лай на онзи стар глупак Роувър, придружен от скимтенето на глупавото пале Трикси.

Двете с прислужницата се озоваха едновременно пред вратата на гостната.

— Човекът с бърсалките ли е? — попита я Ивет. — Добре! — каза тя и отвори вратата. — Лельо Сиси, един мъж продава бърсалки. Да ида ли да видя?

— Какъв мъж? — интересува се леля Сиси, която бе седнала да пие чай с пастора и майка си, като за пръв път момичетата не присъстваха.

— Мъж с каруца — поясни Ивет.

— Циганин — добави прислужницата.

Естествено, леля Сиси веднага се надигна. Трябваше лично да го види.

Циганинът се беше изправил пред задната врата досами стръмния тъмен склон с бориките. В една ръка държеше дългите бърсалки, а на другата му китка висяха различни предмети от мед и месинг — тенджерата, свещник, чинии от ковано желязо. Самият той бе спретнат, елегантен, почти с контешки вид — с тъмнозелен каскет, двуредно зелено сако. Държанието му обаче беше много сдържано, много хрисимо. Ала същевременно и горделиво, с лек намек за снизходителност и хладина.

— Нещо да ви трябва, госпожо? — попита той с кротка благодост в гласа, втренчил в леля Сиси тъмните си лукави, пронизателни очи.

Леля Сиси забеляза колко красив е мъжът пред нея, забеляза изящната извивка на устните му под тънкия черен мустак и се смути. Дори най-малкият намек за грубост или дързост от страна на непознатия би я накарал да тръшне презрително вратата под носа му. Ала с мъжествената си стойка той успя да ѝ внуши такова тънко усещане за смирение, че тя се поколеба.

— Свещникът е прекрасен! — възкликна Ивет. — Ти ли си го правил?

И тя погледна мъжа с наивните си детски очи, които можеха скрито да изразяват най-различни неща, както и неговите.

— Да, госпожице! — Той се взря за миг в очите ѝ с открит призив и страстно желание, а този негов поглед ѝ действаше магнетично, подчиняваше я на волята му. Нежното ѝ лице сякаш изпаднаше в унес.

— Страшно хубав е — промълви тихо тя.

Леля Сиси започна да се пазари за свещника — плътна медна тръбичка върху двойна поставка. Търпеливо и сдържано той ѝ показваше вещите, без да поглежда към Ивет, която се бе облегнала на вратата и замаяно наблюдаваше сцената.

— Как е жена ти? — попита го тя, когато леля Сиси влезе вътре да покаже свещника на пастора и да го попита дали си струва да го купи.

Тогава мъжът се вгледа внимателно в Ивет и лека усмивка накъдри устните му. Очите му обаче не се усмихваха, а страстният му призив се бе засилил.

— Добре е. Кога ще наминеш пак към нас? — продума той с тих, гальовно свойски тон.

— О, не знам — неопределено отговори Ивет.

— Ела някой петък, когато аз съм там — отговори той.

Ивет хвърли поглед през рамо, сякаш не го беше чула. Леля Сиси се появи със свещника и с парите, за да се заплати. Ивет се извърна нехайно, като се тананикаше една от накъсаните си мелодии и малко грубовато се оттегли.

И все пак този път тя скрито застана до прозореца на площадката, за да види как мъжът се отдалечава. Много държеше да разбере дали циганинът наистина има някаква власт над нея. Сега не искаше той да я забележи.

Видя го как се отправя към портата с бърсалките и тенджерите в ръце, после излезе и тръгна към каруцата. Внимателно нареди стоката си вътре и я покри с брезента. А после с отмерени пъргави движения на гъвкавото си тяло се настани отново в каруцата и дръпна юздите на коня. Дорестият кон веднага потегли, колелата на каруцата затрополиха нагоре и скоро мъжът се скри, без да се обърне назад. Изпари се като мираж, разсея се като сън, от който тя обаче не можеше да се отърси.

— Не, той няма власт над мене — каза си тя донякъде с известно разочарование, защото искаше някой или нещо да упражнява власт над нея.

После отиде да успокои бледата и разтревожена Люсил и я укори, че се е разстроила за дребна работа.

— Какво толкова се е случило — започна да я увещава тя, — като си казала на маминка да си затваря устата. Ами че на всеки трябва да му се запуши устата, когато се държи гадно. Но нали разбираш, тя не вложи никакъв смисъл в думите си. Абсолютно никакъв. И много съжالياва, че е казала това. Няма никаква причина да се тормозиш. Хайде, дай да се наконтим и да слезем долу тежко като графини. Нека по този начин да си отмъстим. Хайде, Люсил!

В смутната ѝ приповдигнатост се долавяше някаква странна унесеност, сякаш паяжини обвиваха лицето ѝ. Особената ѝ замаяност я караше да не мисли за нищо неприятно. Повдигаше духа ѝ. Ала се чувстваше така, сякаш се движи сред есенни мъгли и тънки нишки се вплитат в косите ѝ. Като че ли не бе на себе си.

Успя обаче да убеди Люсил да се докарат и сестрите се облякоха в най-хубавите си дрехи — Люсил в сребристо зелена рокля, а Ивет в

бледо лилава с тюркоазено бие. Добавиха малко руж и пудра, сложиха най-хубавите си обувки и раят се възцари за тях. Тананикайки си, Ивет се огледа и си придаде напълно degage^[1] вид на млада маркиза. Придобила бе странния навик да повдига вежди и да присвива устни, като забравя за всичко наоколо, и да се възнася сред облаците на собствените си розови мечтания. Това беше забавно, но не много практично.

— Наистина съм красива, Люсил — заяви тя с равния си тон. — А и ти изглеждаш направо прелестна с малко навъсеното си изражение. Разбира се, с нос като твоя ти имаш по-аристократичен вид от двете ни. Леко навъсеният поглед сега ти придава голямо очарование и изглеждаш наистина страшно прелестна. Но донякъде аз съм по-привлекателната... Не си ли съгласна? — обърна се тя към Люсил със закачливо непринудено простодушие.

Думите ѝ действително издаваха простодушие. Те разкриваха мислите ѝ. Ала въобще не загатваха за едно съвсем различно усещане, което я бе обсебило — усещането, че някой съзира не външността ѝ, а прониква вътре в нея, в скритата ѝ женска същност. Тя се докарваше и изглеждаше наистина ослепителна само и само за да приглуши у себе си въздействието на циганина — когато я погледнеше, той не забелязваше красивото ѝ лице и красивите ѝ маниери, а осъзнаваше тъмната ѝ трепетна тайна за девствеността ѝ.

Когато зазвъня гонгът за вечеря, двете момичета величествено заслизаха надолу по стълбите, но се ослушаха, за да чуят гласовете на мъжете. После тържествено влязоха във всекидневната. Ивет, винаги леко унесена, бе наперена по своя ненатрапчив непринуден начин, а смутената Люсил беше едва ли не готова да се разплаче.

— Боже мой! — възкликна леля Сиси, все още облечена в тъмнокафявата си плетена спортна дреха. — Каква неочаквана гледка! Къде сте се накарвали да ходите?

— На вечеря със семейството — наивно отговори Ивет. — И по този повод сме сложили най-хубавите си дрехи.

Пасторът високо се засмя, а чичо Фред каза:

— Това е голяма чест за семейството.

И според очакванията на Ивет двамата възрастни мъже проявиха извънредна галантност.

— Хайде, елате насам да пипна роклите ви — подкани ги маминка. — Най-официалните ли са? Какъв срам, че не мога да ги видя.

— Тази вечер, майко — заяви чичо Фред, — ще трябва да отведем младите дами до трапезата и да отговорим подобаващо на оказаната ни чест. Ще позволиш ли на Сиси да те отведе?

— Разбира се — откликна маминка. — Младостта и красотата имат предимство.

— Поне тази вечер, майко — със задоволство отговори пасторът.

И подаде ръка на Люсил, а чичо Фред придружи Ивет.

И все пак вечерята беше скучна и се проточи дълго. Люсил се стараеше да бъде остроумна и общителна, а Ивет бе наистина много дружелюбна по своя отнесен пеперуден начин. Някъде дълбоко в себе си смътно си мислеше: Защо всички ние сме само простосмъртни фигуранти? Защо всичко е толкова безсмислено?

Непрекъснато си повтаряше все тази фраза: Защо всичко е толкова безсмислено? Независимо дали беше в черква, на гости сред млади хора или танцуваше в салона на хотела в града, все същият натрапчив въпрос изплуваше като мехурче в съзнанието ѝ: Защо всичко е толкова безсмислено?

Мнозина младежи я ухажваха и то предано. Ала тя ги отблъскваше с досада. Защо бяха толкова невзрачни? И така дразнещи?

Никога обаче не се сецаше за циганина. Срещата с него бе напълно незначителна. И все пак приближаването на петъка изведнъж придоби странна значимост за нея.

— Какво ще правим в петък? — попита тя сестра си. Люсил отговори, че нищо нямали да правят. И Ивет се подразни.

Доиде петък и против волята си тя цял ден си представяше каменната кариера встрани от пътя за Бонсал хед. Искаше ѝ се да е там. Единствено това желание изпълваше съзнанието ѝ. Искаше ѝ се да е там. Ала не възнамеряваше да отиде. При това отново валеше дъжд. Ала докато довършваше синята си рокля за забавата в Ламбли Клоуз на другия ден, усещаше, че душата ѝ е там, при каменната кариера, сред фургоните, заедно с циганите. Като човек, почувствал се без вътрешности, лишен от душа, тя бе само тяло, външна обвивка. Истинската ѝ същност бе другаде, при каменната кариера, сред фургоните.

На забавата на следващия ден изобщо не осъзна, че проявява благосклонност към Лио. Изобщо не осъзна, че го отнема от разстроената Ема Фрамли. Разбра това чак когато той ѝ заяви, докато тя ядеше сладоледа с ядки:

— Защо ние двамата с теб не вземем да се сгодим, Ивет? Убеден съм, че това ще е благоприятно и за двама ни.

Лио бе малко невзрачен, но добър по душа, а и богат. Ивет доста го харесваше. Но да се сгоди за него! Та това е пълна нелепост! Би дала и най-скъпото си, но не и да се сгоди за него.

— Мислех, че харесваш Ела! — учудено възкликна тя.

— Е, би могло да е така, ако не беше ти. Ти ме подтикна, нали разбираш. Откакто онези цигани ти гледаха на ръка, все си мисля, че само аз съм мъжът за тебе, никой друг, и само ти си жената за мене и никоя друга.

— Така ли? — възкликна Ивет, направо слисана. — Наистина ли?

— Не усети ли и ти нещо подобно? — попита той.

— Наистина ли? — Ивет тихо заахка като риба на сухо.

— И ти усети нещо подобно, нали? — повтори той.

— Какво? За какво става дума? — попита тя, когато дойде на себе си.

— Чувства към мене, каквито аз изпитвам към тебе.

— Защо? Какво? Желание да се сгодим, това ли имаш предвид? Не! Как бих могла. Никога не ми е хрумвало подобно невъзможно нещо. — Изрече тези думи с обичайната си нехайна откровеност, напълно безучастна към чувствата му.

— Какво би могло да ти попречи? — попита той, леко раздражен. — Смятах, че и ти изпитваш същото.

— Наистина ли? — ахна тя учудено с онази своя мека, девическа, безгрижна откровеност, която ѝ създаваше едновременно почитатели и врагове.

Бе дълбоко смаяна и на него не му оставаше нищо друго, освен да върти палци в раздражението си.

Засвири музика и той я погледна.

— Не! Повече няма да танцувам — заяви тя, като се овладя и огледа доста отвисоко посетителите, сякаш той не съществуваше. Челото ѝ издаваше известно недоумение и озадаченост, а нежното ѝ

непроницаемо девическо лице действително напомняше за кокичето в болезнените представи на баща ѝ.

— Но, разбира се, ти трябва да танцуваш — обърна се тя към него с тон на невинно благоволение. — Покани някоя за този танц.

Той се изправи сърдито и се отдалечи.

Ивет продължи да седи, сепната и замаяна от удивление. Направо да не повярваш, че Лио ще ѝ направи предложение! Все едно да очаква старият пес Роувър да ѝ предложи! Как може да се сгоди за когото и да било! О, не, боже мой, нищо по-абсурдно не би могло да се измисли!

И тогава съвсем внезапно бегло се досети за съществуването на циганина. И мигновено кипна. Как ли пък не! Точно той ли! Никога!

„А защо не?“ зададе си въпроса тя с нямо удивление. „Защо пък не? Но това е абсолютно невъзможно. Абсолютно. А защо е така?“

Наистина труден въпрос. Огледа танцуващите млади хора с издадени лакти, очертани бедра, елегантно извити талии. Те не ѝ подсказваха отговора. А на нея най-вече не ѝ се нравеха насилените елегантни извивки в кръста и очертаните бедра, над които добре скроените сака се спускаха с женска сдържаност.

„Има нещо в мене, което те не разбират и никога няма да разберат“, гневно си каза тя. Ала същевременно изпита облекчение заради неспособността им да я разберат. Така животът изглежда далече по-прост.

И тъй като бе от хората, които осъзнават нещата със зрими образи, тя си представи тъмнозелената фланелка, спуснатата върху черните панталони на циганина, хубавите му, гъвкави бедра, бързи като змиорки. Той бе наистина елегантен. Елегантността на танцьорите, които виждаше пред себе си, изглеждаше изкуствена, а бедрата им сякаш бяха подплатени с тлъстина. И Лио беше същият, макар че се мислеше за голям танцьор, за много напет младеж.

И тогава съзря лицето на циганина — видя правилния му нос, тънките подвижни устни и спокойния изпитателен поглед на черните му очи, които сякаш с лекота я изстрелваха в някаква непозната, кипяща от живот действителност.

Изведнъж ядно се сепна. Как се осмелява той да я гледа така? Ала сега гневно огледа безличните хубавци на дансинга. И ги презря. Също както дрипавите циганки презират мъжете, които не са цигани

— презират разходките им по улицата подобно на кучета с нашийник, — сега тя почувства, че презира тълпата пред себе си. Че как би могло от тези хора да дойде неуловимото, самотно, тънко предизвикателство, което да я развълнува?

Не искаше да се свързва с домашен пудел.

Докато седеше така и размишляваше, Ивет навири чувствителния си нос, а меката ѝ кестенява коса като тънка рамка ограждаше нежното ѝ като цвят лице. Видът ѝ бе толкова девически! Ала същевременно нещо в нея предизвикваше представата за висока млада девствена магьосница, която стряска домашните пудели. Невинната девойка изведнъж можеше да се превърне в страховита фурия преди още да си усетил къде се намираш.

И това я правеше самотна въпреки многото ухажори. Вероятно тъкмо ухажването засилваше самотата ѝ.

Лио, почти като пес сред домашни пудели, се завърна след танца, изпълнен с бодрост — ехей! — и надежда.

— Ти поразмисли по въпроса, нали? — попита той и седна до нея — приятен, добре гледан, волеви младеж. Тя не можеше да си обясни защо толкова се раздразни, когато Лио повдигна крачолите си до коленете, като разкри съразмерните си, но не особено привлекателни крака, и самоуверено се настани на един стол.

— Да размисля ли? — разсеяно попита тя. — За какво?

— Знаеш за какво — отговори той. — Взе ли решение?

— Какво решение да взема? — попита тя с невинен глас.

Някъде в най-горния пласт на съзнанието си тя наистина бе забравила за какво става дума.

— О! — възкликна Лио, като отново пусна крачолите си. — Нали помниш, дали ние двамата да се сгодим — каза го с нехаен тон — почти като нейния.

— О, това е абсолютно невъзможно — отговори тя с кротко дружелюбие, сякаш това бе някакъв страничен въпрос сред всички останали. — Ами повече не мислих по въпроса. Това нещо е абсолютно невъзможно — повтори тя като дете.

— Значи това нещо, а? — попита той, като се поусмихна особено на спокойното ѝ безучастно изявление. — Кое тогава е възможно? Не искаш да умреш стара мома, нали?

— О, нямам нищо против — равнодушно отговори тя.

— Но аз имам — добави той.

Тя се извърна и го погледна учудено.

— Че защо? — попита Ивет. — Защо ти ще имаш нещо против, ако аз остана стара мома?

— Поради безкрайно много причини — заяви той, като я погледна с дръзка многозначителна усмивка, с която искаше да придаде на думите си смисленост, ако не дълбокомисленост.

Ала вместо да навлезе в някое потайно кътче на душата ѝ и да я уцели там, дръзката и многозначителна усмивка на Лио просто отскочи от повърхността на тялото ѝ като топка за тенис и предизвика същото внезапно раздражение.

— Според мене цялата тази работа е страхотно глупава — тросна се тя, проявявайки жлъчта на кокетка. — Ами ти всъщност си сгоден за... за... — тя своевременно се възпря — вероятно за половин дузина други момичета. Не съм поласкана от това, което ми каза. Ще ми е противно, ако някой научи... направо противно... Аз няма да продумам ни дума и се надявам и ти да проявиш разум и да не казваш никому... А, ето я и Ела!

И като извърна лице от него, тя се оттегли грациозно като източено нежно цвете и се приближи до клетата Ела Фрамли.

Лио плесна по масата с белите си ръкавици.

— Своенравна малка кучка — промърмори младежът на себе си. Ала той беше от песовете и доста обичаше мацетата да му се опъват. Сега вече съвсем категорично се спря на нея.

[1] Degage — (фр.) — освободен, наперен. — Б.пр. ↑

VI

През следващата седмица отново валя проливен дъжд. Пороят предизвика у Ивет странен гняв. Беше си наумила, че времето трябва да е хубаво. Особено държеше да е хубаво в края на седмицата. Не си задаваше въпроса защо иска да е така. Четвъртъкът, денят със свободния следобед, докара едновременно слънце и мраз. Лио пристигна с колата, пълна с обичайната компания. Без да обяснява защо, Ивет намусено отказа да излезе с тях.

Просто заяви:

— Не, благодаря, не ми се излиза.

Много ѝ хареса да се държи своенравно.

А после се поразходи сама нагоре по заледените хребети чак до Черните скали.

Следващият ден отново донесе слънце и мраз. Настъпил бе февруари, но в северните райони земята продължаваше да е скована въпреки слънцето. Ивет съобщи, че отива да се разходи с колелото, като си взима храна за обяд, защото можела да се прибере чак вечерта.

Момичето подкара, без много да бърза. Въпреки скрежа слънцето донякъде подсецаше за пролетта. Сред дърветата се мяркаха елени, спрели на припек. Една сърничка на бели петна пристъпяше бавно на фона на застиналия пейзаж.

Поради кормуването бе трудно на Ивет да стопли ръцете си, макар че тялото ѝ беше доста загрято. Дланите ѝ се постоплиха чак когато се наложи да се изкачи пеша по високия хълм, а и вятърът позатихна.

По-горната площ бе гола и пуста, като че ли се бе озовала в друг свят. Всъщност се беше изкачила на по-високо равнище. Подкара бавно колелото, малко притеснена да не би сред огромния лабиринт от каменни огради да свие в погрешна посока. Когато измина пътечката, правилно налучкана, изведнъж дочу слабо почукване сякаш върху метал.

И тогава зърна циганина, който се бе разположил на земята с гръб към нея и чукаше върху метален съд. Беше седнал гологлав на припек, облечен в зелената си фланела. Недалече се виждаха три дечица, които си играеха под навеса, но конят и каруцата не бяха там. Прегърбена старица с кърпа на главата готвеше манджа на огън, стъкмен от съчки. Чуваше се единствено бързото кънтящо потропване на малкия чук върху тъмната мед.

Мъжът мигом се огледа и Ивет слезе от колелото, но той не се помръдна, макар че спря да чука. На лицето му се изписа лека, почти недоловима тържествуваща усмивка. Старицата втренчи поглед в нея изпод сплъстената си прошарена коса. Мъжът ѝ подвижна нещо неразбрано и тя се обърна отново към огъня. Той се вгледа в Ивет.

— Как я карате? — учтиво попита девойката.

— Ами добре! Седни за малко — без да става, той се извърна и измъкна изпод фургона столче за Ивет. Тя отиде да подпре колелото си встрани, а през това време той поднови бързото си чукане, леко като кълване на птица.

Ивет се приближи до огъня, за да стопли ръце.

— Обеда ли готвиш? — с детински глас се обърна тя към старата циганка, като протегна над жаравата дългите си крехки ръце със зачервени от студа китки.

— Да, обеда — отговори старицата. — За него! И за децата.

Посочи с дългата вилица към трите чернооки ококорени дечица, вторачили очи в Ивет изпод черните си бретони. Ала циганчетата бяха спретнати. Единствено старицата не изглеждаше спретната. И в цялата кариера бе напълно подредено.

Приклекналата девойка замълча и продължи да грее ръце. — Циганинът продължи да чука с кратки паузи от време на време. Бабичката бавно се изкачи по стъпалата на третия, най-неугледния фургон. Децата отново се заиграха — отстрани изглеждаха като диви зверчета, смълчани и чевръсти.

— Това твои деца ли си? — попита Ивет, като се привдигна от огъня и погледна мъжа.

Той се взря в очите ѝ и кимна утвърдително.

— А къде е жена ти?

— Излезе с коша. Всички излязоха с каруцата и стоката, за да продават. Аз не ходя да продавам. Правя нещата, но не ходя да ги

продавам. Поне не често. Не често.

— Ти ли правиш всички тези медни и месингови предмети? — попита тя.

Той пак кимна и отново ѝ предложи столчето. Тя седна.

— Каза, че си тук в петъците — добави Ивет. — И аз дойдох насам, защото денят е хубав.

— Да, много хубав ден — повтори циганинът, като огледа бузите ѝ, поизпръхнали от студа, меката ѝ коса около пламналите уши и все още зачервените ѝ от студ издължени длани, опрени на коленете.

— Значи измръзваш, като караш колело, а? — попита той.

— Само ръцете ми — отговори тя и нервно стисна длани.

— Не носиш ли ръкавици?

— Нося, но не ми става по-топло.

— Студът прониква под тях, нали? — отбеляза той.

— Така е — съгласи се тя.

Старицата бавно и тромаво заслиза по стъпалата на фургона с гледжосани чинии в ръце.

— Обедът вече е готов, а? — тихо подхвърли той.

Старицата измърмори нещо и нареди чиниите близо до огъня. Над жаравата висяха две тенджери, окачени на дълга напречна желязна тръба. Друга тенджерка кипеше върху малък железен триножник. Струйките пара проблясваха, озарени от слънцето.

Циганинът постави на земята инструментите и медния съд и се надигна.

— Ще хапнеш ли заедно с нас? — попита той Ивет, без да поглежда към нея.

— О, аз съм си донесла обяд — отговори Ивет.

— Няма ли да хапнеш малко яхния? — подкани я той. И отново тихо и неясно се обърна към старицата, която промърмори нещо в отговор и поотмести чугунената тенджерка към края на тръбата.

— Фасулена манджа с овче месо — добави той.

— О, сърдечно благодаря! — възкликна Ивет, а след това изведнъж насъбра смелост и каза:

— Ами може да опитам съвсем малко.

После отиде до колелото да си вземе обяда, а той се изкачи по стъпалата на своя фургон. След малко отново се появи, бършейки ръце в пешкир.

— Не искаш ли да се качиш и да си измиеш ръцете?

— Не, благодаря — отговори тя. — Чисти са.

Той изля водата, в която се бе измил, и се отправи надолу по пътя с висока месингова кана в ръка, за да я напълни от вирчето в близкия поток, загребвайки водата с чаша.

После се върна, постави каната и чашата близо до огъня и си донесе ниско пънче за сядане. Децата се скупчиха на земята близо до огъня и залапаха фасула и мръвките с лъжици или с ръце. Седналият на пънчето мъж ядеше мълчаливо и съсредоточено. Старицата свари кафе върху триножника, а после закуцука по стълбите да донесе чаши. Възцари се пълна тишина. Свалила шапка и разпиляла коси под слънчевите лъчи, Ивет седеше мълчаливо на столчето.

— Колко деца имаш? — изведнъж попита тя.

— Да кажем, пет — бавно отговори той, като вдигна глава и се взря в очите ѝ.

И сърцето ѝ отново запърха като птица, а после сякаш замря. Силно замаяна, тя пое като насън чашата кафе, която той ѝ подаде. Усещаше единствено мълчаливото му присъствие, трепетно долавяше мъглявия като сянка силует на мъжа, седнал на пънчето с гледжосана чаша в ръка, сърбашц кафето, обгърнат в мълчание. Изпаднала изцяло в негова власт, затулена в сянката му, тя усети как волята ѝ я напуска и нозете ѝ отмаляват.

А той, подухвайки горещото кафе, долавяше единствено загадъчния плод на девствеността ѝ, съвършената крехкост на тялото ѝ.

Най-после циганинът постави чашата си до огъня и я погледна. Тя току свеждаше глава да отпие от горещото кафе, а косата ѝ се разпиляваше по бузите. На лицето ѝ бе изписана сънната омая на докоснато от бриз избуяло цвете. Като загадъчно подранило цвете девойката бе напълно разцъфнала, подобно на кокиче, разперило трите си бели листенца, шеметно пробудило се от сън за кратък цъфтеж. Върху лицето ѝ се четеше сънната омая на напълно разцъфналата ѝ девственост, опиянението на погалено от слънцето кокиче.

Циганинът, проникнат изцяло от присъствието ѝ, очакваше мига, когато сянката му бавно ще я обгърне, както бавно пролазва една сянка.

А после гласът му прозвуча внезапно, без да нарушава омаята:

— А сега искаш ли да влезеш във фургона ми да си измиеш ръцете?

Тя се взря в него с невиждащи очи, с детински полусънени очи, забулени от усещане за девическа крехкост. Долавяше само тъмното непонятно излъчване на тялото му, от което краката ѝ се подкосяваха, а волята ѝ напълно се размекваше.

— Май да — прошепна тя.

Той бавно се надигна, а после се обърна към старицата с тих заповеднически глас. След това пак погледна Ивет и отново наложи хипнотичното си въздействие върху нея, от което тя загуби власт над себе си и действията си.

— Хайде! — подкани я той.

Девојката кротко го последва, последва безмълвното, непонятно, магнетично излъчване на тялото пред нея. Без всякаква съпротива. Направо се подчини на волята му.

Той вече се беше изкачил по стъпалата, а тя бе още долу, когато се чу внезапен звук. Ивет замръзна в подножието на стълбата. Приближаваше се кола. Мъжът застина на горната площадка и се огледа изненадан. Старицата остро извика нещо, когато внезапно наближи кола с все по-засилващ се звук. Вероятно щеше да отmine.

А после се чу висок женски глас и резкият звук на спирачки. Колата спря малко след каменната кариера.

Циганинът слезе по стъпалата, след като затвори вратата на фургона.

— Трябва да сложиш шапката си — нареди ѝ той.

Тя послушно отиде до столчето край огъня и вдигна шапката си. Той седна до едно колело на каруца и взе инструментите си. Бързото потракване на чука му, сега бързо и гневно като изстрели на малка картечница, пак се поднови, точно когато се чу викът на жената:

— Може ли да постолим ръце на огъня?

Непознатата се приближи, облечена в обемисто палто от пригладена самурова кожа. След нея вървеше мъж в син балтон, който свали ръкавиците си и извади лула.

— Много е примамливо — добави жената в палтото от кожите на дузина животинки, като огледа групата с широка, донякъде високомерна, донякъде колеблива усмивка.

Никой не пророни дума.

Жената бе много дребна, с доста голям нос, вероятно еврейка. Малка почти като дете, тя изглеждаше далеч по-едра в палтото от самурова кожа, а раздалечените ѝ, доста самоуверени очи на разглезена еврейка някак си не съответстваха на скъпото ѝ облекло.

Непознатата приклепна край огъня и разпери отгоре малките си длани, по които блестяха диаманти и изумруди.

— О! — потръпна от студ тя. — Разбира се, че не трябваше да излизаме в отворена кола! Но мъжът ми дори не ми позволи да се оплача, че ми е студено — тя го погледна укорително с големите си детински очи, които проблеснаха с острата проникателност на еврейка от буржоазно семейство. При това богатата.

Жената очевидно бе влюбена по странен еврейски начин в едрия рус мъж. На свой ред той я погледна със замрежени сини очи, сякаш лишени от клепки, като тънка усмивка пробяга по гладките му, странно неокосмени бузи. Усмивката не изразяваше нищо.

Приличаше на човек, когото страничният наблюдател мигновено би свързал със зимните спортове, със скиорството и кънките. Атлетичен, откъснат от всичко наоколо, той бавно напълни лулата си, като натъпка тютюна с дългите си силни, зачервени пръсти.

Еврейката го погледна в очакване той да реагира на думите ѝ. Ала последва само странна, неопределена усмивка. Тя отново се обърна към огъня, сви вежди и се вгледа в разперените си бели ръчички.

Мъжът смъкна балтона си с тежка подплата и остана само по пуловер, красиво изплетен с жълти, сиви и черни шарки, спуснат върху широките му добре ушити панталони. Да, дрехите му бяха наистина скъпи. А фигурата му беше прекрасна, с атлетично широк гръден кош. Като опитен планинар, той започна безшумно да разравя огъня, подобно на войник в акция.

— Смятате ли, че той би имал нещо против да сложим шишарки, за да засилим огъня? — обърна се мъжът към Ивет, като хвърли безмълвен поглед към циганина, размахал чука.

— Според мене много ще се зарадва — като в мъгла отговори Ивет, все още зареяна и отнесена, но бавно отърсваща се от магнетичното въздействие на циганина.

Непознатият отиде до колата и веднага се върна с торбичка шишарки, откъде извади цяла шепа.

— Имаш ли нещо против да разпалим огъня? — подвикна той на циганина. — Имаш ли нещо против да разпалим огъня с няколко шишарки?

— Може, давай! — отговори циганинът.

Господинът започна леко и внимателно да поставя шишарките върху пламтящите въглени. Скоро те се запалиха една подир друга и заискриха като огнени рози, издавайки приятна миризма.

— О, чудесно! Направо чудесно! — възкликна дребната еврейка и отново вдигна поглед към спътника си. Той много мило ѝ се усмихна, сякаш слънце озари леда. — Обичаш ли огъня? О, аз направо го обожавам — обърна се дребната еврейка към Ивет, надниквайки кънтенето на чука.

Чукането я дразнеше. Тя се поогледа наоколо, леко смръщила хубавите си тънки вежди, сякаш се канеше да нареди на стопанина да спре работата си. Ивет също се поогледа. Циганинът се бе свел над медния си съд, разкрачен, приведен, размахал чевръсто ръка. Сега вече той ѝ се стори доста чужд.

Спътникът на дребната еврейка се приближи до циганина с лула в уста и мълчешком се вгледа в заниманието му. Отстрани двамата мъже приличаха на два песа, които се подушват един друг.

— Ние сме на меден месец — заяви дребната еврейка, като хвърли дяволит високомерен поглед към Ивет. Гласът ѝ бе доста звънък и предизвикателен, сякаш се обади птица, сякаш изкряска сойка или врана.

— Така ли! — възкликна Ивет.

— Да! Преди да сме се оженили. Чувала ли си за Саймън Фосет? — спомена тя името на заможен инженер, известен в северните райони. — Ами аз съм мисис Фосет и сега той се развежда с мен — жената хвърли на Ивет странно предизвикателен и дълбок поглед.

— Така ли! — възкликна отново девойката.

Сега Ивет проумя високомерието и предизвикателството в детински големите кафяви очи на дребната еврейка. Госпожата бе пряма женичка, но вероятно тази прямота бе прекалено добре претеглена. Вероятно това донякъде обясняваше лошата слава на безскрупулния и прочут Саймън Фосет.

— Точно така! Веднага щом се разведем, ще се омъжа за майор Истуд.

По този начин тя напълно разкри картите си. Не възнамеряваше да мами никого.

Зад нея двамата мъже разговаряха сдържано. Тя се огледа и измери циганина с големите си кафяви очи.

Той сякаш бе вдигнал смутен поглед към едрия господин в красивия пуловер, който с лула в устата го гледаше отгоре и разговаряше с него като мъж с мъж.

— Та бях там във Франция с конете в Арас — тихо каза циганинът.

Обсъждаха войната. Циганинът бе служил в артилерията, в полка на майора.

— Ein schöner Mensch! — Възкликна еврейката. — Хубав мъж, а? За нея циганинът бе от обикновените мъже, един от многото Томовци.

— Доста хубав! — съгласи се Ивет.

— С колело ли ще се върнеш? — учудено попита еврейката.

— Да! Долу в Папълуик. Баща ми е пастор там. Мистър Сейуел.

— О! — възкликна еврейката. — Знам го. Умно пише. Много умно. Чела съм го.

Всички шишарки вече бяха изгорели и огънят сега представляваше висока купчина от разпаднали се тлеещи рози. С приближаването на следобеда небето се заоблачаваше. Вероятно привечер щеше да завали сняг.

Майорът се върна при двете жени и се наметна с балтона.

— Мисля, че си спомням лицето му — каза той. — Един от конярите ни, биваше го с конете.

— Виж какво — обърна се еврейката към Ивет. — Не би ли искала да те закараме до Нормантън? Ние живеем в Скорсби. Може да привържем колелото отзад.

— Да, бих искала — съгласи се Ивет.

— Елате насам — подвикна еврейката на надзъртащите дечица, а русият ѝ спътник откара колелото. — Елате! Хайде, елате — повтори тя, като отвори чантичката си и извади един шилинг.

— Елате, де! — подвикна тя отново. — Елате да вземете парички.

Циганинът бе преустановил работата си и влязъл във фургона. От закътаното си място старицата подвикна с прегракнал глас на

децата. Двете по-големи момчета предпазливо се приближиха. Еврейката им подаде двете сребърни монети, които намери в чантичката си — един шилинг и един флорин, а дрезгавият глас на старицата отново прокълтя отдалече.

Циганинът излезе от фургона и се отправи към огъня. Еврейката огледа лицето му с типичната буржоазна самоувереност на расата си.

— Значи си участвал във войната, в полка на майор Истуд, така ли? — попита тя.

— Да, госпожо.

— Виж ти, и сега се срещнахте!... Ще завали сняг — добави тя, като огледа небето.

— По-късно — уточни циганинът и също погледна нагоре.

Сега и той се бе затворил в себе си. Древната му раса беше водила неравна битка с благопристойното общество, без всякаква вероятност да надделее. Само много рядко можеше да отбележи точка в своя полза.

Ала след войната се сложи край дори на тази рядка спортна вероятност да се отбележи точка. Но тук изобщо не ставаше дума за отстъпление. Погледът на циганина бе все така дързък, но хладен и насочен в друга посока, като искриците на самоувереност и топлота бяха угаснали. Той бе преминал през горнилото на войната.

Сега погледна към Ивет.

— С колата ли ще се върнеш? — попита той.

— Да — отговори тя с леко надменен тон. — Времето е коварно променливо.

— Коварно време — повтори той и огледа небето.

Тя ни най-малко не можеше да прецени какво точно изпитва той в този миг. Всъщност това не я и интересуваше кой знае колко. Сега бе силно очарована от дребната еврейка, майка на две деца, която отнасяше богатството си от известния инженер и го прехвърляше на бедния спортуващ млад майор Истуд, вероятно пет-шест години помлад от нея. Доста интригуваща история!

Русият мъж отново се приближи.

— Цигара, Чарлс — умолително подвикна дребната еврейка.

Той извади табакерата си бавно, с плавните премерени движения на атлет. Някаква вътрешна уязвимост го подтикваше да е бавен, предпазлив, сякаш е бил нараняван от хората. Подаде цигара на жена

си, после на Ивет, а след това съвсем непринудено протегна табакерата и към циганина. Той си взе една.

— Благодаря, сър!

След това циганинът безшумно се приближи до огъня и като се наведе, запали цигарата от тлеещите въглени. И двете жени се бяха вторачили в него.

— Е, довиждане — каза еврейката със свойствената си буржоазна непринуденост. — Благодаря за хубавия огън.

— Огънят е достъпен за всички хора — отговори циганинът.

Най-малкото дете се приближи до него, щипукайки бавно.

— Довиждане — добави и Ивет. — Дано при вас тук да не вали сняг.

— Нямаме нищо против да падне малко сняг — отговори циганинът.

— Наистина ли? — учуди се Ивет. — Мислех, че не ви е все едно.

— Все едно ни е — отговори циганинът.

Тя царствено праметна шала си през рамо и тръгна подир коженото палто на еврейката, което сякаш се движеше на колелца.

VII

Ивет бе много очарована от семейство Истуд, както ги наричаше дълбоко в себе си. Дребната еврейка трябваше да изчака само още три месеца до окончателното разрешение на въпроса. Тя дръзко бе наела малка лятна вила близо до голото бърдо, недалече от хълмовете. Беше още мразовита зима, а двамата с майора живееха в доста голямо уединение, без прислужница. Той вече се бе оттеглил от армията и се представяше като мистър Истуд.

Дребната еврейка беше на трийсет и шест, а двете ѝ дечица бяха прехвърлили дванайсет. Съпругът ѝ се бе съгласил тя да поеме попечителството над тях веднага след женитбата си с Истуд.

Та ето ги сега двамата, тази странна двойка — дребната изящна малка еврейка с големите си високомерни, укорителни очи и буйната си, добре поддържана къдрава черна коса, едно крехко създание, очарователно по свой начин, застанало редом до едрия светлоок, силен и хладен мъж, твърде вероятно потомък на някой стар, загадъчен род датски викинги. Двамата живееха заедно в малка нова къща близо до голото бърдо и хълмовете, като сами вършеха домакинската си работа.

Домакинството им бе странно. Бяха наели мебелирана къща, но дребната еврейка беше докарала със себе си най-любимите си вещи. Тя проявяваше особен вкус към стила рококо, към странни бюфети с извити форми, инкрустирани със седеф, черупки на костенурка, абанос и какво ли още не, към странни високи и пищни италиански столове, тапицирани със синьо-зелен брукат, към чудати светци с ярко оцветени развети одежди и розови лица, към чудновати статуетки от стари майстори, наредени върху поличка, а също и към странна колекция удивителна стъклопис, датираща още от началото на деветнайсети или края на осемнайсети век.

Именно в този претрупан и необичаен дом еврейката приемаше Ивет, която тайно се отбиваше там от време на време. В къщата имаше множество печки, във всяко ъгълче бе топло, дори горещо. В такава обстановка се движеше дребната еврейка, изящна като статуетка стил

рококо — облечена в изискана рокличка, сложила домашна престилка, тя сервираше блюда с нарязана шунка, а едрият светлолик майор, пременен с бял пуловер и сиви панталони, режеше хляб, забъркваше горчица, вареше кафе и вършеше всичко останало. Дори веднъж сготви задушен заек, ястие, последвало студените закуски и черния хайвер.

Сребърните и порцелановите съдове бяха много скъпи и представляваха част от чеиза на булката. Майорът пиеше бира от сребърен бокал, дребната еврейка и Ивет си наливаха шампанско в красиви чаши, а майорът сервираше кафето. Те неспирно разговаряха. Дребната еврейка изпитваше огромно негодувание към първия си съпруг. Изпълнена бе с висока нравственост, достатъчно силна, за да я подтикне към развод. Колкото до майора, тази странна зимна птица, силен и красив посвоему, макар че, подобно на птица, нямаше клепки, той също негодуваше срещу порядките в живота и липсата на истинска нравственост. В мощния му атлетичен гръден кош напираше странна мразовита ярост. А нежността му към дребната еврейка произтичаше от чувството му за накърнена справедливост и от абстрактната му северняшка праведност, отвеляли го като вихър в пълно уединение.

С напредването на следобеда те се преместваха в кухнята, майорът запретваше ръкави, разголваше силните си атлетични бели ръце и много внимателно и сръчно измиваше съдовете, а жените ги избърсваха с кърпа. Силно развитите му мускули вършеха добра работа. После обикаляше къщата, за да поддържа огъня в печките, които се нуждаеха от наглеждане през деня. А след това в дъждовно време запалваше малката си затворена кола и закарваше Ивет вкъщи, като спираше до задната вратичка под бориките, откъдето се спускаха стъпала надолу към къщата.

Тази двойка будеше дълбоко удивление у Ивет.

— Слушай, Люсил! — възкликна веднъж тя. — Срещам се с най-изключителните хора! — И ги описа с големи подробности.

— Струват ми се наистина прекрасни — съгласи се Люсил. — Харесва ми това, че майорът върши домакинската работа и се справя с всичко с такава изисканост. Смятам, че когато се оженят, ще е много приятно да се срещаме с тях.

— Да — разсеяно отговори Ивет. — Да, наистина ще е приятно.

Мисълта за странната връзка между дребната еврейка и светлоокия атлетичен млад офицер я накара отново да се сети за

нейния циганин, който напоследък съвсем бе изчезнал от съзнанието ѝ, но сега се появи с внезапна остра натрапчивост.

— Каква ли е тази сила, Люсил — заговори тя, — която събира хората? Хора като тези двамата например. Или като татко и мама, толкова коренно различни един от друг... А също и циганката, която ми гледа, едра като кобила, и онзи циганин, така гъвкав и добре сложен. Що за сила е тази наистина?

— Предполагам, че става дума за секс, каквото и да означава това — отговори Люсил.

— Да, какво ли означава? Сигурно не е нещо обикновено, като плътското желание, нали разбираш, Люсил. Не е това.

— Вероятно не е — съгласи се Люсил. — И не би трябвало да бъде.

— Защото, нали разбираш, хората от простолюдието, както знаеш, предизвикват у едно момиче чувство за непристойност. И затова не им обръщаме внимание. И все пак те минават за привлекателни мъжкар.

— Допускам — обади си Люсил, — че съществува низш вид секс, както и друг, който далече не е така низш. Всичко е страшно сложно наистина. Презирам хората от простолюдието. Но никога не изпитвам плътски желания — тя с доста голямо отвращение наблегна на думата „плътски“ — дори и към хора, които не се числят към простолюдието. Вероятно съм лишена от сексуално влечение.

— Точно така! — възкликна Ивет. — Вероятно и двете сме лишени от това. Вероятно и двете не изпитваме сексуални влечения, за да реагираме на мъжете.

— Колко ужасно звучи — да реагираме на мъжете — възкликна Люсил отвратена. — Нима би искала да реагираш на мъжете по този начин? О, страшно жалко е, че съществува такова нещо като секс. Толкова по-добре би било, ако може да бъдем мъже и жени без подобно нещо помежду си.

Ивет се замисли. Дълбоко в съзнанието ѝ бе заседнал образът на циганина в мига, когато я погледна, след като тя изрече думите: „Времето е коварно променливо.“ Беше се почувствала като библейския Петър при изкукуригването на петела, защото го бе пренебрегнала. Или по-скоро, не бе пренебрегнала циганина, защото не се вълнуваше дотолкова от неговата роля в тази драма. Всъщност

беше пренебрегнала някаква дълбоко скрита страна от самата себе си — именно тази, която по необясним странен начин бе откликнала на неговата природа. И тогава много странен лъскаво черен петел ѝ се присмя с подигравателно кукуригане.

— Да! — разсеяно отговори тя. — Така е! Сексът е досадно нещо, нали разбираш, Люсил. Когато си лишен от него, мислиш, че трябва да го изпиташ по някакъв начин. А когато това ти се случи — ако изобщо ти се случи — тя навири глава и сбърчи презрително нос, — ти е неприятно.

— О, не знам! — възкликна Люсил. — Смятам, че би ми харесало да се влюбя страхотно в някой мъж.

— Така ли! — възкликна Ивет, като отново сбърчи нос. — Но ако това наистина ти се случи, няма да ти хареса.

— А ти откъде знаеш? — попита Люсил.

— Ами всъщност не знам — отговори Ивет. — Но така мисля! Да, така мисля.

— О, твърде вероятно е да си права — добави Люсил с тон на отвращение. — Във всеки случай напълно сигурно е, че всяка любов някой ден отминава, а това е направо отвратително.

— Така е — съгласи се Ивет. — Труден въпрос — тя тихичко си затананика някаква мелодийка.

— О, по дяволите, този въпрос още не ни засяга. Никоя от нас не е влюбена и вероятно никога няма да се влюбим, така че въпросът е решен.

— Не съм толкова сигурна! — мъдро се обади Ивет. — Не съм толкова сигурна. Смятам, че един ден ще се влюбя страхотно.

— Вероятно никога няма да ти се случи подобно нещо — сурово заяви Люсил. — Обикновено старите момичета непрекъснато все на това се надяват.

Ивет погледна сестра си със замислени и все пак безгрижни очи.

— Така ли? — възкликна тя. — Наистина ли мислиш така, Люсил? Колко е ужасно за тях, клетите създания! Защо толкова се тревожат по този въпрос?

— Защо ли? — повтори Люсил. — А може би всъщност не се тревожат чак толкова. Вероятно е тъй, защото хората ги одумват: „Горкото момиче, не можа да си хване някой мъж“.

— Сигурно това е причината — съгласи се Ивет. — Те вземат присърце гадните неща, които хората непрекъснато подхвърлят за старите моми. Срамота е!

— Както и да е, ние си прекарваме времето чудесно и имаме край себе си много момчета, които ни ухажват — заяви Люсил.

— Така е — съгласи се Ивет. — Но по никакъв начин не бих могла да се омъжа за някого от тях.

— Нито пък аз — добави Люсил. — Но защо пък не? Защо всъщност да мислим за женитба, когато се забавляваме чудесно с момчетата, които са страшно симпатични, а също така трябва да признаеш, Ивет, че са много почтени и благовъзпитани с нас.

— О, права си — разсеяно отговори Ивет.

— Мисля, че ще настъпи време да се омъжим за някого от тях — отбеляза Люсил, — когато почувстваме, че вече не си прекарваме времето чудесно. Тогава просто се омъжваме и се примиряваме с положението.

— Така е — съгласи се Ивет.

Но привидно мекият ѝ, любезен и дружелюбен тон прикриваше вътрешно раздражение към Люсил. Изведнъж ѝ се прищя да обърне гръб на сестра си.

Ами виж само тъмните сенки под красивите очи на клетата Люсил и дълбоката угриженост в погледа ѝ! О, дано някой страшно добър, благороден и грижовен мъж се ожени за нея! И дано почтената Люсил се съгласи да го приеме!

Ивет не спомена ни дума пред пастора или баба си за двойката Истуд. Подобна новина само би сложила начало на извънредно неприятни разговори. Що се отнася до пастора, той лично не би имал нищо против. Ала и той ясно съзнаваше необходимостта да се варди колкото е възможно повече от онази отровна двуглава змия, скрила жилото си в хорските одумки.

— Но аз не бих искала да идваш тук без знанието на баща си — възкликваше високо дребната еврейка.

— Може би трябва да му кажа — отвърщаше Ивет. — Убедена съм, че вътрешно той не би имал нищо против. Но ако научи, вероятно ще трябва да изрази мнение.

Младият офицер, тази странна сдържана птица, я поглеждаше с особено удивление в пронизателните си очи. И сякаш донякъде бе на

път да се влюби в Ивет. Тя го привличаше тъкмо с тази своя особена девическа крехкост и с мъглявата си разсеяна отвлеченост.

Ивет усещаше благоразположението му и изпитваше задоволство. Истуд разпалваше въображението ѝ. Такъв изискан млад офицер от добър род, толкова удивително уверен в боравенето с коли, а и отличен плувец! Беше забавно да го наблюдава как кротко и спокойно мие съдовете, пуши лула и върши всичко останало толкова сръчно и бързо. С един и същ дълбок интерес той разучаваше потайните вътрешности на колата си и готвеше задушен заек в кухнята. А после излизаше в мразовитото утро и чистеше колата си, докато тя сякаш оживяваше, заприличваше на добре слизала се котка. А после влизаше вътре да разговаря съвсем непринудено, макар и лаконично, с дребната еврейка. Очевидно той никога не се отегчаваше. Когато времето бе лошо, сядаше до прозореца с лула в ръка и потъваше в мълчание часове наред, отнесен, замислен, но дори и в неподвижната му поза атлетическото му тяло сякаш напираше изпод дрехите.

Ивет не флиртуваше с него. Ала наистина го харесваше.

— Но какво очакваш от бъдещото си? — питаше го тя.

— Какво за бъдещето ми? — отговаряше той и изваждаше лулата от устата си, а в очите му на странна птица проблясваше лека усмивка.

— Ами кариерата! Нали всеки мъж трябва да кове бъдещето и кариерата си, също както се кове нагорещено желязо? — тя се вгледа в него с подчертана наивност.

— Аз се чувствам чудесно днес, а и утре ще се чувствам чудесно — отговори той с хладен решителен тон. — Че защо бъдещето да не е непрекъснатата поредица от такива чудесни дни?

Той я погледна със спокойни изпитателни очи.

— Така е! — съгласи се Ивет. — Мразя всякакви служебни задължения и неща от този род.

Тя обаче си помисли за парите на еврейката.

Той не реагира на думите ѝ. Неговият гняв бе като лек снежец, който тихо забулва душата.

Бяха стигнали до положението да водят съвместно философски разговори. Дребната еврейка изглеждаше малко бледа и изпита. Тя проявяваше забавна наивност и не хранеше никакви собственически

чувства към мъжа до себе си. Не беше заядлива и спрямо Ивет. Просто седеше, бледа и безмълвна.

Почувствала внезапен подтик, Ивет реши да бъде откровена.

— Според мене животът е ужасно труден — заяви тя.

— Така е — съгласи се еврейката.

— Най-отвратителното нещо е, че от едно момиче се очаква да се влюби и да се омъжи — добави тя, като сбърчи нос.

— А ти не искаш ли да се влюбиш и да се омъжиш? — рязко попита еврейката с удивление и укор в големите си блестящи очи.

— Не, не кой знае колко — отговори Ивет. — Особено когато съзнаваш, че няма какво друго да правиш. Така се вкарваш в отвратителна клопка.

— Но нима не знаеш какво представлява любовта? — високо попита еврейката.

— Не, не знам — отговори Ивет. — А ти?

— Аз ли да не знам? — сопна се еврейката. — Аз ли! Боже мой, нима наистина не знам! — тя отправи замислен печален поглед към Истуд, който пушеше лулата си, а по гладкото му добродушно лице пробягнаха трапчинки от безмълвен смях. Той имаше хубава свежа кожа, която не се влияеше от атмосферните промени, така че лицето му изглеждаше гладко като на бебе. Но то не бе овално, а доста своеобразно лице и по него се плъзваха иронични гримаси, които му придаваха вид на комична, но застинала маска.

— Да не би да искаш да кажеш, че не знаеш какво представлява любовта? — настойчиво попита еврейката.

— Точно така — с безгрижна прямота отговори Ивет. — Смятам, че не знам. Много ли е ужасно това на моята възраст?

— Никога ли досега не си срещала мъж, който да те накара да се почувстваш съвсем различно? — попита еврейката, като отново насочи големите си очи към Истуд. Той продължаваше да пуши, напълно безучастен.

— Мисля, че никога — отговори Ивет. — Освен... Да!... Освен ако не се смята онзи циганин — каза тя и замислено наклони глава.

— Кой циганин? — повиши глас дребната еврейка.

— Онзи, който е от хилядите Томовци и се е грижел за конете в полка на майор Истуд по време на войната — сдържано уточни Ивет.

Дребната еврейка изгледа Ивет с ококорени от изумление очи.

— Невъзможно е да си влюбена в онзи циганин! — възкликна тя.

— Ами какво да кажа — смънка Ивет. — Не знам със сигурност. Но той е единственият мъж, който ме е накарал да се почувствам... съвсем различно. Наистина е така.

— На как е възможно? Как? Казвал ли ти е нещо?

— О, не! Не!

— Как тогава? Как се е държал?

— Ами само ме е поглеждал.

— А как?

— Ами, нали разбираш, не знам как. Но по-иначе! Да, различно! Различно, съвсем различно от начина, по който ме е поглеждал всеки друг мъж.

— Но как точно те е поглеждал? — настойчиво питаше еврейката.

— Ами... така, сякаш истински, съвсем истински ме желае — отговори Ивет, а замисленото ѝ лице заприлича на напъпило цвете.

— Какъв долен човек! Какво право има той да те гледа по този начин! — извика възмутената еврейка.

— И обикновените хора имат своите права — кротко се обади майорът, като се усмихна дяволито.

— Значи смяташ, че е постъпил нередно, така ли? — попита Ивет.

— Разбира се! Та той е циганин с цяла сюррия мръсни жени подир себе си. Разбира се, че е нередно! — тросна се дребната еврейка.

— А аз се чудех какво да мисля! — добави Ивет. — Защото усещането беше наистина прекрасно! И нещо съвсем различно в живота ми.

— Според мене — заговори майорът, като извади лулата от устата си — подобно желание е най-прекрасното нещо в живота. Всеки, способен да го изпита, е блажен и може само да му се завижда — той отново ухапа лулата си.

Еврейката го погледна смаяно.

— Какви ги говориш, Чарлс! — изкрещя тя. — И най-големите простаци в Халифакс изпитват подобно нещо.

Той отново извади лулата от устата си.

— Тяхното е само похот.

И пак ухапа лулата.

— Значи според тебе циганинът е истински мъж? — попита го Ивет.

Той вдигна рамене.

— Аз не бих могъл да кажа — отговори майорът. — Ако бях на твое място, щях да знам и нямаше да питам други хора.

— Да... но... — измънка Ивет.

— Чарлс! Ти грешиш! Как би могъл да е истински мъж! Сякаш тя би могла да се омъжи за него и да заскита с фургоните!

— Не съм казал, че трябва да се омъжва за него — отговори Чарлс.

— О, значи да се забърка в любовна история! Та това би било чудовищно! Как тогава ще понася самата себе си!... Това не е любов! Това е... проституция!

Чарлс продължи да пуши известно време.

— Циганинът беше най-добрият коняр, който някога сме имали. Едва не умря от пневмония. Дори смятах, че е умрял. За мен той е един възкръснал човек. В този смисъл и аз съм възкръснал човек — Чарлс погледна Ивет. — В продължение на едно денонощие бях зарит в снега — поясни той. — Но още дишах, когато ме изровиха.

В разговора настъпи ледено мълчание.

— Животът е ужасно нещо! — възкликна Ивет.

— Изровиха ме по чиста случайност.

— Ооо! — тихо възкликна Ивет. — В това вероятно има пръст съдбата, нали разбирате.

Истуд не й отговори нищо.

VIII

Пасторът научи за близостта на Ивет с двойката Истуд и реакцията му донякъде изненада дъщерята. Беше смятала, че ще му е все едно. Поне на думи, когато изпадаше в шеговито настроение, баща ѝ бе много свободомислещ, страхотен майтапчия. Както сам се определяше, той всъщност беше консервативен анархист, което означаваше, че е като повечето хора наоколо, просто невярващ. Анархистичната му нагласа се проявяваше в шеговитите закачки и в скритите му помисли. Ала консерватизмът, предизвикан от тайната боязън към анархията, направляваше всички негови действия. Скритите му мисли направо го плашеха. И затова в живота си той фанатично се страхуваше от нетрадиционното.

Когато консерватизмът и жалкият му страх надделяваха, пасторът винаги повдигаше устна и оголваше леко зъби, сякаш се озъбваше куче.

— Както чувам, най-новите ти приятели са полуразведената мисис Фосет и Истуд, един *maquerneau*^[1] — заяви той на Ивет.

Тя не знаеше какво означава думата *maquerneau*, но долови жлъч в озъбването му.

— Те просто са мои познати — отговори тя. — Всъщност са страхотно мили. И ще се оженят след около месец.

Пасторът огледа с омраза безгрижното ѝ лице. Дълбоко в себе си бе уплашен, беше роден страхливец. А страхливците по рождение винаги имат робска психика и дълбоко в себе си като отрова таят страха, че някой може изведнъж да щракне робския нашийник около врата им.

Тъкмо поради тази причина пасторът толкова жалко се гърчеше, така жалко се бе гърчил пред „оная там Синтия“ — главно заради робския си страх от презрението, презрението на родения свободомислещ човек към низшия духом по природа.

Ивет също имаше свободомислещ дух. Някой ден тя също ще го разбере какъв е и ще щракне робския нашийник на презрението си

около врата му.

Но трябва ли да се стига дотам? Този път ще се бори докрай. Робската му душа сега беше притисната като плъх в ъгъла и безстрашието му също бе като на притиснат плъх.

— Предполагам, че са твой тип хора, нали? — подигравателно попита той.

— Ами наистина са такива — отговори тя с непринудения си неопределен тон. — Страшно ги харесвам. Изглеждат извънредно стабилни, нали разбираш, много почтени.

— Имаш странни представи за почтеност — отново ѝ се подигра той. — Млад хрантутник се влачи с по-възрастна жена, за да яде парите ѝ! А жената напуска дома и децата си! Не знам откъде идват представите ти за почтеност. Надявам се, не от мене... Ти като че ли доста добре ги познаваш, макар да твърдиш, че познанството ви е бегло. Къде ги срещна?

— Докато карах колело. Появиха се с колата и случайно се заговорихме. Тя веднага ми каза коя е, за да нямам погрешни представи. Така че е почтена.

Клетата Ивет се мъчеше да запази присъствие на духа.

— И колко често си ги срещала оттогава?

— О, ходила съм при тях два пъти.

— Къде точно си ходила?

— В къщата им в Скорсби.

Той я изгледа отвратен, сякаш готов да я убие. И отстъпи назад към завесите в кабинета си, също като притиснат плъх. Някъде дълбоко в душата си той съзря неопишуемо скверни черти у дъщеря си, каквито бе съзирал у „оная там Синтия“.

Беше напълно безсилен пред най-низките помисли в съзнанието си. И всички тези скверни черти, които приписа на все още неустрашимото, но стреснато момиче пред себе си, го накараха да изтръпне и широко да озъби красивото си лице.

— Значи само бегло ги познаваш, а? — попита той. — Лъжата е в кръвта ти, както виждам. Не мисля, че си я наследила от мене.

Ивет леко обърна встрани безмълвното си лице, припомнила си безочливото извъртане на маминка. Не отговори нищо.

— Какво те кара да се въртиш около такива двойки? — с подигравателен тон попита той. — Нима на този свят край тебе няма

достатъчно свестни хора за общуване? Човек би могъл да си помисли, че си някое бездомно куче, което се навърта около непорядъчните двойки само защото порядъчните не те допускат до себе си. Има ли и по-лоши грехове от лъжата в кръвта ти?

— За какви по-лоши грехове намекваш? — попита тя. Обзе я студено вцепенение. Нима бе ненормална, една от онези ненормални полупрестъпници! При тази мисъл напълно изстина и се вцепени.

В неговите очи тя с безсрамна дързост прикриваше скверните си черти, затулени изпод нежното ѝ девическо лице на лекокрила птица. „Оная там Синтия“ правеше същото — криеше се под облика на кокиче. И той се загърчи от садистичен ужас, като си представи каква всъщност е била действителната греховност на „оная там Синтия“. Дори неговата собствена любов, която всъщност се е свеждала до похотливата любов на родения страхливец, е била греховна, потайна. А какво остава тогава за незаконната любов?

— Ти най-добре знаеш какво криеш в себе си — с подигравка в гласа каза той. — Но това е нещо, което сама трябва да овладееш, при това много бързо, ако не искаш да стигнеш до лудница за криминално проявени.

— Защо? — попита тя, бледа и смаяна, вцепенена от вледеняващ ужас. — Защо пък лудница за криминално проявени? Какво съм направила?

— Това знаеш само ти и Създателя ти — с насмешка отговори той. — Аз няма да те разпитвам. Но някои склонности водят до лудница за криминално проявени, ако не се овладеят навреме.

— Нима имаш предвид познанството ми с двойката Истуд? — попита Ивет, след като помълча, обзета от смразяващ ужас.

— Питаш дали имам предвид увъртането ти около хора като мисис Фосет, еврейка, и бившия майор Истуд, мъж, който се влачи с по-възрастна жена само заради парите ѝ, така ли? Ами да, точно това имам предвид.

— Но ти не трябва да говориш така — изплака Ивет. — Той е много чистосърдечен свестен човек.

— Очевидно е от твоя тип хора.

— Ооо... да. Донякъде така мислех. И смятах, че и ти би го харесал — отговори тя чистосърдечно, без да съзнава какво точно казва.

Пасторът се отдръпна към завесите, сякаш дъщеря му бе отправила към него страшна заплаха.

— Не казвай нищо повече — озъби се той с жалък тон. — Нищо повече! Чух достатъчно, за да разбера в какво си се забъркала. Не искам да чувам за други ужасии.

— Какви ужасии? — с настойчив глас попита тя.

Пълният наивитет в абстрактната ѝ невинност го отвращаваше, стряскаше го още повече.

— Не казвай нищо друго! — изсъска тихо той. — Но ще те убия със собствените си ръце, преди да си тръгнала по пътя на майка си.

Тя се вгледа в него — той бе застанал с гръб към кадифените завеси в кабинета си, а в очите му безумно проблясваха ярост, омраза и страхът на притиснат плъх. И тогава тя усети как я обзема сковавашо, смразяващо чувство на самота. И всичко в живота ѝ загуби смисъл.

Беше много трудно да се наруши леденото, зейнало като пропаст мълчание, което последва. И без сама да съзнава, без изобщо да го иска, в младите ѝ чисти и смутени очи трепна презрение към него. И така робският нашийник окончателно щракна около врата му.

— Значи искаш да кажеш, че не трябва повече да се срещам с двойката Истуд, така ли? — попита тя.

— Можеш да се срещаш, ако искаш — отговори той подигравателно. — Но в такъв случай е невъзможно да общуваш с баба си, с леля си Сиси и Люсил. Няма да позволя да ги излагаш на покварата. Баба ти беше най-преданата съпруга и майка на света. Веднъж вече изпита ужаса на позора и мерзостта. Никога повече не трябва да го преживява отново.

Полуоглушала, Ивет смътно чу тези думи.

— Мога с бележка да им съобщя, че не одобряваш връзката ми с тях — неопределено отговори тя.

— Действай, както сама прецениш. Но запомни едно — трябва да направиш избор между нравствените хора, като почиташ безукорните старини на баба си, и безнравствениците духом и телом.

Отново последва мълчание. А после тя пак го погледна с извънредно стреснато лице. Но някъде дълбоко в нейната обърканост се долавяше онова особено спокойно девическо презрение на родения свободомислещ човек към низшия духом по природа. Той, както и всички от фамилията Сейуел, бяха низши духом по рождение.

— Добре — каза тя. — Ще им пиша, за да им съобщя за възражението ти.

Той не отговори нищо. Донякъде бе поласкан, вътрешно тържествуващ, но по много жалък начин.

— Опитах се да спестя тази неприятност на баба ти и леля ти Сиси — заяви той. — Не трябва да се разгласява връзката ти, щом си решила да я пазиш в тайна.

Последва студено мълчание.

— Добре — повтори Ивет. — Ще отида да напиша бележката.

И тя унило се измъкна от стаята.

Адресира кратката си бележка до мисис Истуд.

„Скъпа мисис Истуд, татко не одобрява гостуванията ми у вас. При тези обстоятелства разбирате, че не трябва повече да ви посещавам. Безкрайно съжалявам...“

Това беше всичко.

След като пусна писмото, я обзе мрачна празнота. Сега се страхуваше дори от собствените си мисли. Искаше ѝ се да се притисне до стегнатата мускулиста гръд на циганина. Искаше той да я прегърне, поне веднъж, само веднъж, за да я утеши и да ѝ вдъхне увереност. Искаше циганинът да ѝ вдъхне увереност напук на баща ѝ, който изпитваше единствено жалък страх от нея.

Ала същевременно Ивет се сгърчи, разтрепери и отмаля дотолкова, че не можеше да направи и крачка от страх да не би помислите ѝ да са долни, да са престъпна проява на лудост. Сякаш ходилата ѝ изтръпваха, когато ходеше, и то от чуждия страх. От страха, от огромния смразяващ страх на родените низши духом, от страха на баща ѝ, от хорския страх, който я притискаше отвсякъде. Подобно на огромно тресавище хорските страхове я поглъщаха и тя започна да затъва с премалели нозе, изпълнена с отвращение и боязън към всеки, изпречил се на пътя ѝ.

Ала Ивет доста бързо успя да се приспособи към новата си представа за хората. Все пак трябваше да оцелее. Безсмислено е да се кара с тези, които я хранят. А да изпитва огромни очаквания от живота е детински наивно. И така, със свойствената гъвкавост на

следвоенното поколение тя се приспособи към новото положение. Баща ѝ не можеше да се промени. Той винаги ще се съобразява с хорското мнение. И тя ще прави същото. И тя ще се съобразява с хорското мнение.

И така, изпод ведрото ѝ лекокрило безгрижие се оформи една твърдина, сякаш камък се намести в сърцето ѝ. Редом със съчувствието се изпариха и илюзиите ѝ. Външно изглеждаше същата. Ала вътрешно таеше суровост и отчуждение и без дори сама да съзнава, се изпълни със злъч.

Външно остана същата. Това бе част от играта. Щом обстоятелствата не се променят, поне външно трябва да остане същата, да бъде това, което се очаква от нея.

Ала стаената злъч се прояви в нова представа за хората. Изпод несъмнено приятната и изискана външност на пастора тя съзря слабохарактерно мекушаво нищожество. И се изпълни с презрение към него. Ала същевременно харесваше баща си. Чувствата винаги са много сложни.

Особено към маминка тя притаи в душата си най-голяма ненавист. Тази тлъста сляпа старица, плъоснала се като огромна червеникава плесен в креслото си, с хлътнала шия между щръкналите рамене и увисналата сбръчкана брадичка, поради което приличаше на две кълба едно връз друго, предизвикваше у Ивет дълбока омраза, толкова истинска огромна омраза, че тя почти доставяше наслада на девойката. Ненавистта ѝ бе така недвусмислена, че предизвикваше у нея радост и прилив на сили.

Старицата вечно седеше, наклонила назад едрото си червендалесто лице, с щръкнало дантелено боне върху оредялата коса, но чипият ѝ нос бе все така властен, а бабешката ѝ уста беше стисната като паст. Тъкмо устата издаваше същността на тази уж майчински настроена древна душа. Тя винаги беше стисната. Ала на старини бе станала жабешка, без всякакви устни, а брадичката стърчеше напред изпод паста. Според Ивет най-противната черта в лицето на баба ѝ бе неумолимо вирнатата брадичка, властно издадена напред редом с вирнатия чип нос, поради което бузите хлътваха под твърдината на челото. Волята, древната неизтощима воля на динозавър бе най-страховитото нещо у старицата, ако някой се сблъскаше с нея — воля на истински динозавър, извън божията власт, лишена от всичко

човешко. Непреходна и дълголетна като костенурка. И тази воля караше всички да мислят, че маминка никога няма да умре. Ще продължава да живее вечно в състояние на летаргия като най-приспособимите влечуги.

Ивет не се осмеляваше дори да загатне пред баща си, че маминка съвсем не е безгрешна. Та тогава той би заплашил дъщеря си с лудница. Тъкмо това бе заплахата, която винаги му бе под ръка — лудницата. Сякаш неодобрението към маминка или към ужасната, пълна с родственици къща бе само по себе си доказателство за лудост, за опасна лудост.

Ала веднъж, изпаднала в състояние на особена потиснатост и раздразнение, тя наистина избухна:

— Този дом е направо отвратителен! Тук непрекъснато се мъкнат леля Луси, леля Нел и леля Алис, сядат в кръг с маминка и с леля Сиси като ято гарги, вдигат поли да топят крака на камината, а нас двете с Люсил ни гонят. Ние сме просто чужди хора в този отвратителен дом!

Баща ѝ я погледна особено. Ала тя успя да придаде сприхав тон на казаното и да се навъси, сякаш от раздразнение, така че той само се засмя като на детинско избухване. Дълбоко в себе си обаче пасторът разбра, че тя съвсем хладнокръвно вложи отровен смисъл в думите си и затова бе винаги нащрек с нея.

Животът ѝ сега като че ли не представляваше нищо повече от ежедневни влудяващи търкания с неприятните привички на фамилията Сейуел, в които бе въввлечена. Ивет изпитваше към пасторския дом дълбока ненавист, изпълнила изцяло съзнанието ѝ, толкова огромна, обсебваща духа ѝ ненавист, че домът я държи като заложница. Докато той съществуваше, тя като омагьосана бе вързана за него, макар и обзета от погнуса.

Бързо забрави за двойката Истуд. В крайна сметка какво толкова представлява бунтът на дребната еврейка, като се има предвид какви са маминка и цялата пасмина Сейуеловци! Всъщност един съпруг не е нещо повече от кажи-речи временно обстоятелство в живота! Ала фамилията! Това е друго нещо! Една отвратителна воняща фамилия, вкопчила се с мъртвешка хватка в плесенясала старица като в стожер! Че как да се справи човек с такова нещо?

Тя не забрави напълно циганина. Ала нямаше време за него. Защото, макар и почти отегчена до смърт и изпаднала в пълно

бездействие, Ивет всъщност нямаше никакво време дори да размишлява за сериозни неща. В края на краищата времето е поток от душевни терзания.

Два пъти срещна циганина. Веднъж той посети дома им, за да предложи стока за продан. А тя, наблюдавайки го през прозореца на площадката, реши да не слиза при него. Циганинът също я забеляза, когато прибираще отново стоката си в каруцата. Ала и той не ѝ даде знак. Тъй като принадлежеше към племе, което се подвизава главно в периферията на обществото ни и е неизменно враждебно, склонно да плякосва, циганинът отлично се владееше и бе твърде хитър, за да се изложи директно на множеството ужасни клопки в нашите закони. Беше преминал през горнилото на войната. И тогава се бе почувствал подчинен против волята си.

А сега от време на време се вясваше пред пасторския дом, бавно и кротко подреждаше стоката в каруцата си пред бялата порта, като излъчваше безмълвна и непоклатима отчужденост, самотата на гъвкавия похитител. Той усети, когато тя го видя. И точно такъв трябва да го види — непоклатим, кротко разнасящ медните си съдове, влязъл в древна вражда с такива като нея.

Такива като нея ли? Вероятно бърка. Сърцето ѝ биеше и кънтеше силно като неговия чук върху медните му съдове, блъскаше срещу утежняващите обстоятелства. Ала докато той удряше предпазливо от външната страна, тя по-подмолно сипеше удари върху вътрешната страна на установения обществен ред. Харесваше циганина. Харесваше ненаатрапчивото му безшумно, но осезаемо присъствие. Харесваше загадъчната устойчивост у него, способността да издържа на съпротивата, без всякаква надежда за победа. Харесваше и особената му непреклонност, отказа от враждебност, придобит след войната. Няма никакво съмнение, че ако тя изобщо принадлежи към нечия страна, към нечий клан, това са неговите. Почти усещаше в сърцето си желание да го последва, да стане циганка, една от париите.

Ала все пак бе родена сред бледоликите. И обичаше удобствата, както и престижа. Дори и като дъщеря на обикновен пастор, се радваше на известен престиж. И това ѝ харесваше. Харесваше ѝ също така да стърже колоните на храма отвътре.

Искаше ѝ се да е прикътана под покрива на храма. И все пак с удоволствие изстъргваше късчета от подпорните колони. Безспорно

множество подобни късчета са били изстъргани от колоните на филистерите преди Самсон да събори храма.

— Защо пък една жена да не си поживее до навършването на двайсет и шест, а после да махне с ръка и да се омъжи!

Такава бе философията на Люсил, усвоена от по-възрастните жени. Ивет беше на двайсет и една. Това означаваше, че има още пет години, през които да си поживее прекрасно. А подобен прекрасен живот включваше циганина, докато женитбата на двайсет и шест опираше до Лио или Джери.

С други думи, една жена може да изяде палачинката, но и да запази хляба си и насъщното.

Ивет, потопена в катрана на ужасната, задушаваша враждебност към фамилията Сейуел, бе станала много зряла и мъдра — придобила бе зрелостта и мъдростта на младия човек, които винаги надхвърлят зрелостта и мъдростта на престарелите или на възрастните.

Втория път срещна циганина случайно. Беше настъпило слънчево мартенско време след нечуваните дъждове. В живите плетове пъстрееха жълтурчета, а сред скалите бяха наболи иглики. И все пак под стоманено синьото небе продължаваше да се долавя миризма на сяра, долетяла от заводите за стомана недалече.

Ала пролетта бе дошла!

Ивет караше бавно колелото си покрай Коднор гейт, покрай варовиковите кариери, когато видя как циганинът излиза от една каменна къща. Каруцата му стоеше на пътя и той се насочи натам с метлите и медните си съдове в ръце.

Тя слезе от колелото. Докато го наблюдаваше, стройните очертания на тялото му, открито се в зелената фланела, както и извърнатото му безмълвно лице събудиха у нея любов и особена нежност. Изведнъж усети, че той е най-близкият ѝ човек на земята, дори по-близък и от Люсил, а тя по някакъв необясним начин му принадлежи завинаги.

— Направил ли си нещо ново и хубаво? — най-чистосърдечно попита тя, като огледа медните съдове.

— Не — отговори той, взрял се в нея.

Желанието все още се четеше в очите му, все така странно и открито. Ала донякъде бе смекчено, дързостта беше укротена. Долавяха се и леки искрици, сякаш на неодобрение към нея. Те обаче

изчезнаха, когато я видя да разглежда медните и месинговите му изделия. Тя внимателно ги захвърля едно след друго.

Взе в ръка една овална месингова чиния с изкована отгоре странна шарка, подобна на палмово дърво.

— Това ми харесва — заяви тя. — Колко струва?

— Колкото дадеш — каза той.

Отговорът я притесни — прозвуча хладно, дори подигравателно.

— Искам да ми кажеш точно колко е — настоя тя и го погледна.

— Дай ми колкото прецениш — повтори той.

— Не! — рязко отсече тя. — Ако не ми кажеш, няма да я взема.

— Добре — отстъпи той. — Два шилинга.

Тя подаде половин крона, а той извади от джоба си шепа сребърни монети, отдели шест пенса и ѝ ги подаде.

— Старата циганка е сънувала нещо за тебе — добави той, като я погледна особено изпитателно.

— Така ли! — възкликна Ивет, мигновено заинтригувана. — И какво е то?

— Тя каза, че трябва да бъдеш с по-смел дух или ще загубиш играта. По-точно каза следното: Бъди по-смела с тялото си, за да не загубиш късмета си. И още рече: Вслушай се в гласа на водата.

Ивет бе много впечатлена.

— А какво означава това? — запита тя.

— Питам я — отговори той. — Рече, че не знае.

— Повтори ми го пак — помоли Ивет.

— Бъди по-смела с тялото си, за да не загубиш късмета си. И още: Вслушай се в гласа на водата.

Той мълчаливо огледа нежното ѝ зачудено лице. Сякаш парфюм полъхна от младата ѝ гръд право в лицето му в знак на благодарност.

— Значи да съм по-смела с тялото си и да се вслушам в гласа на водата, така ли? Добре! — отсече тя. — Не разбирам смисъла, но вероятно ще го разбере.

Погледна го с бистри очи. Мъжът и жената са противоречиви създания. С част от себе си тя обичаше този циганин. Ала с много други страни го отхвърляше и не го харесваше.

— Никога ли вече няма да дойдеш пак до Хед? — попита той.

Ивет отново го погледна разсеяно.

— Може и да дойда — отговори тя. — Някога. Някой ден.

— Пролет е — каза той, както се усмихна леко и погледна към слънцето. — Скоро ще стегнем фургоните и ще потеглим.

— Кога? — попита тя.

— Сигурно следващата седмица.

— Накъде?

Той отново поклати глава.

— Сигурно нагоре на север.

Тя пак го погледна.

— Добре! — рече Ивет. — Вероятно ще дойда, преди да тръгнете, за да се сбогувам с жена ти и старицата, която ми е изпратила посланието.

[1] Maquereau — (фр.) сводник. — Б.пр. ↑

IX

Ивет не изпълни обещанието си. Оскъдните мартенски дни бяха прекрасни, но тя ги пропусна. Обзела я бе странна трайна неохота да предприеме решително действие, да прояви истинска инициатива от своя страна. Непрекъснато очакваше някой друг да предприеме действия спрямо нея, сякаш отказваше сама да кове съдбата си.

Живееше постарому — гостуваше на приятелите си, ходеше по вечеринки, като танцуваше с предания Лио. Искаше да отиде при циганите, за да се сбогува с тях. Наистина искаше. И нищо не ѝ пречеше да го стори.

Особено в петъчните следобеди желанието ѝ бе силно. Грееше слънце, последните минзухари покрай алеята пред входа бяха пищно нацъфтели, а около тях жужаха първите пчели. Реката Папъл бурно течеше под каменния мост, необичайно пълноводна, почти изпълнила цялото корито. Долавяше се уханието на люляковия храст.

Ала Ивет се чувстваше отмаляла, много отмаляла, безкрайно отмаляла. Отбиваше се в градината край реката, като в полусън, в очакване на нещо. Тя винаги ще е навън, докато грее пролетното слънце. Вкъщи маминка, разположила се като някой ужасен престарял жрец в широките дипли на черната си копринена дреха, с бялото си дантелено боне на главата, грееше нозе пред камината, като не пропускаше ни дума от излиянията на леля Нел. Лелята обикновено пристигаше за обяда и си тръгваше след ранния чай. Така че майката и едрата, доста грубовата щерка, останала вдовица на четирийсет, седяха край камината, потънали в сладки приказки и одумки, а леля Сиси се щуреше напред-назад. Петък бе денят, когато пасторът отиваше в града. Тогава и прислужницата имаше свободен следобед.

Този петък Ивет седна на дървената пейка в градината, само на няколко крачки от брега на придошлата река, която мятеше необичайната си, застрашително голяма маса вода. Минзухарите прецъфтяваха в добре поддържаните лехи, окосената трева бе тъмнозелена на цвят, а лавровите храсти просветваха. Горе на

верандата се показва леля Сиси и високо попита дали Ивет не иска ранния си чай. Заради грохота на водата Ивет не чу думите ѝ, но се досети за какво става дума и поклати отрицателно глава. Ранен чай, при това вътре в къщата, когато навън грее такава слънце! Не, благодаря.

Докато седеше замечтана на слънце, се замисли за своя циганин. Въображението ѝ имаше мъчителното, но и сладостно свойство да отлита от тялото ѝ и да се втурва към някое място или човек, приковали вниманието ѝ. В някои дни то литваше към семейство Фрамли, макар Ивет рядко да ги посещаваше. А друг път духът ѝ бе изцяло с двойката Истуд. Днес обаче наред бяха циганите. Мислено се озова сред фургоните им в каменната кариера. Видя пред себе си как циганинът чука върху медния съд и току вдига глава да огледа пътя. Дечурлигата играят под навеса на каруцата, а двете жени, съпругата на циганина и яката старица, се прибират с торбите, придружени от възрастния човек. В този слънчев следобед Ивет изведнъж остро почувства, че това е нейният дом с всичките му подробности — с фургоните, огъня, малкото столче, мъжа с чук в ръката, жилавата старица.

Сякаш бе свойствено за нея да я обземат подобни внезапни копнежи по някое познато място, изведнъж да се озовава там с човек, който предизвиква у нея усещане за дом. Днес това място бе циганският стан. А мъжът със зелената фланела му придаваше домашна атмосфера. Просто да бъде някъде с него би означавало за нея, че е у дома си. Фургоните, хлапетата, другите две жени — всичко бе за нея нещо съвсем естествено, истински дом, като че ли беше родена на това място. Чудеше се дали циганинът се сееща за нея, дали си я представя как седи на малкото столче край огъня и го поглежда често и многозначително, като се извързва към стъпалата на фургона му. Дали е усетил нещо? Дали е усетил?

Ивет отправи блуждаещи очи към високите тъмни борики на север, затулили виещия се път към Хед. Не се виждаше нищо и тя отново сведе поглед. В подножието на склона реката много рязко и страховито завиваше, втурваше се срещу ниските скали, изпречили се на пътя ѝ, а после водите ѝ потичаха покрай градината в посока към моста. Сега реката беше необичайно пълноводна, пенливо кална и

бурна. „Вслушай се в гласа на водата“, каза си тя. „Но защо ли да се вслушам, след като няма глас, а само шум?“

И тя отново се вгледа в придошлата река, гневно втурнала се на завоя. Близко до водата тъмнееше зеленчуковата градина и жилавите овощни дървета. Цялата растителност сякаш се бе наклонила и обърнала на юг или на югозапад в посока на слънцето. А отзад, над къщата и зеленчуковата градина се извисяваше горичката от борики, малко поизсъхнали на вид. Градинарят работеше в зеленчуковата градина, там на високото, съвсем близо до бориковата горичка.

Някой ѝ извика. Това бяха леля Сиси и леля Нел. Махаха ѝ с ръце от алеята. Тя също им помахаша. А след това леля Сиси, повишила глас, за да надвика реката, каза:

— Няма да се бавя. Не забравяй, че баба ти е сама.

— Добре! — високо отговори Ивет, доста неуспешно.

Седнала на пейката, тя проследи с поглед как двете невзрачни жени, облечени в дълги палта, преминаха бавно по моста и се заизкачваха по лъкатушещата пътека на отсрещния хълм. Леля Нел държеше в ръка нещо като куфарче, в което бе донесла някои неща за маминка, а сега го беше напълнила със зеленчуци и други продукти от градината или долапите на пасторския дом. На фона на белия стръмен път двете фигури постепенно се смалиха, придвижвайки се бавно към селото Папълуик. Леля Сиси отиваше не по далече от селото, за да набави някои неща.

Избледнялото слънце вървеше към занизик. Колко жалко! О, колко жалко, че слънчевият ден си отива, а тя трябва отново да се прибере в тези отвратителни стаи при маминка. Леля Сиси скоро ще се върне, защото минава пет. И малко след шест всички останали ще се приберат от града, доста изнервени и уморени.

Изведнъж сред грохота на бучащата вода дочу тропота на кон и каруца откъм пътя, затулен от бориковите дървета, и сепнато се огледа. Градинарят също се оглеждаше. Ивет отново се извърна и бавно закрачи покрай придошлата река, изпълнена с нежелание да се прибере вкъщи. После погледна към пътя на отсрещния хълм, за да види дали леля Сиси си идва — ако се връща, и Ивет ще влезе вътре.

И тогава девойката чу някой да вика и се огледа. Видя как по пътеката между бориковите дървета бързо се спуска циганинът. Подалече встрани градинарят също тичаше. В миг дочу силен трясък и

преди още да е направила и крачка, той прерасна в оглушителен грохот. Циганинът силно жестикулираше. Тя погледна зад себе си.

И за свой голям ужас и изумление съзря как при завоя на реката се е надигнала огромна мътна водна стена, която се придвижваше застрашително напред като глутница освирепели зверове. Грохотът заглуши всичко. Напълно безсилна, зашеметена и слисана, тя се взря в гледката.

Преди още да се е опомнила, стихията, трещяща водна грамада, наближи. Тя едва не припадна от ужас. Дочу крясъците на циганина и го видя как връхлетя връз нея, изцъклил черните си очи.

— Тичай! — изкрещя той, като я сграбчи за ръката.

И в същия миг първата вълна заля нозете ѝ с лудешки трясък, който, кой знае защо, ѝ се стори като оглушителна тишина, а после опустошителният прилив наводни цялата градина. Каква страховита водна коситба!

Циганинът тежко я повлече към къщата, като се олюляваше, препъваше, но задържаше и двамата на крака. Тя смътно съзнаваше какво става наоколо. Сякаш потопът бе в душата ѝ.

Добраха се до затревената тераса в градината, близо до алеята около къщата. С огромни напъни циганинът се прехвърли от терасата на сухата алея, теглейки я след себе си, а после заедно с нея прескочи през прозорците и се примъкна към стъпалата на верандата. Едва-що стигнали там, се надигна нова вълна, която покоси всичко и събори дърветата.

Ивет почувства, че също като в агония, потъва във водовъртеж, във вада с ледена вода, и усещаше единствено ръката на циганина, стиснал страховито китката ѝ. После и двамата бяха залети от стихията и потънаха. Тя изпита тъпа, но зашеметяваща болка някъде по тялото си.

А после той я измъкна на повърхността. Беше се изправил на крака, целият облян във вода, като се придържаше към дебелиите стебла на огромната асма близо до стената, сега смазана от стихията. Главата на Ивет се показва над водата, а циганинът така силно стисна ръката ѝ, че сякаш я изкълчи. Тя обаче не можеше да стъпи на дъното. С огромна мъка като в кошмарен сън девойката се напъваше и мятеше, но не успяваше да стъпи на крака. Единствено ръката му стискаше като менгеме китката ѝ.

Циганинът я придърпа и тя се хване за крака му със свободната си ръка. За малко да потопаи и него. Ала асмата го крепеше и той изтегли момичето. Ивет се вкопчи ужасена в мъжа и най-после успя да стъпи на крака, а той увисна като разполовен върху ствола на асмата.

Водата се бе надигнала над коленете ѝ. Двамата се вгледаха един в друг с ужасени мокри лица.

— Тичай към стълбата! — изкрещя той.

Стъпалата бяха зад ъгъла, само на четири крачки. Тя го погледна отчаяно — не бе в състояние да се придвижи дотам. Той се взря свирепо в нея с тигрови очи и изведнъж я пусна. Ивет се притисна до стената, а нивото на водата сякаш поспадна. Девојката се олюля на ъгъла, запрепъва се, но клатешком се добра до перилата на стълбата във верандата, следвана от мъжа.

Поеха нагоре по стъпалата, когато сред грохота се чу нов трясък и стените на къщата се разклатиха. Водата отново заля краката им, но циганинът бе отворил вратата на гостната. Нахлуха вътре заедно с водата и клатешком се отправиха към вътрешната стълба. И тогава пред тях изникна маминка — ниската ѝ, набита фигура се появи на вратата на трапезарията. Старицата размаха отчаяно ръце, когато нахлулата вода обля краката ѝ, а устата ѝ на смъртник издаде дрезгав писък.

Ивет не виждаше нищо друго, освен стълбата. Напълно ослепяла, с притъпени сетива, насочени единствено към стъпалата, издигащи се над водата, почти в състояние на несвяст, тя пое нагоре като нагизнала, зъзнеща котка. Чак когато, разтреперана и мокра до кости, се добра до горната площадка и с отмалели крака се вкопчи в перилата, усетила как цялата къща се тресе и водата долу бушува, Ивет осъзна присъствието на мокрия циганин до себе си — разтърсен от силна кашлица, останал без шапка, с разпиляна върху лицето черна коса, той се вираше измежду заслепилите го черни кичури в страховитата стихия в подножието на стълбите.

Почти в несвяст, Ивет също се огледа и видя как долу върху водата като странна шамандура се носи маминка, с мораво лице, с изцъклени слепи сини очи, с пяна на устата. Едната ѝ морава ръка се закачи за перилата и се задържа там за миг, просветнала с венчалната си халка на пръста.

Циганинът, който бе надвил кашлицата и отхвърлил назад коса, погледна към ужасното лице, плаващо като шамандура долу, и каза:

— Лошо! Много лошо!

С глух тътен като гръмотевица къщата отново потръпна и се разтнесе, а после се чу странно пукане, тракане, фучене. Водата се надигна като морски прилив. Плаващата ръка изчезна, всичко друго изчезна, освен прииждащата вода.

Обзета от сляп, неосъзнат див подтик, Ивет се втурна към следващата стълба и бързо се закатери нагоре като мокра котка. Чак когато стигна до вратата на стаята си, тя се поспря, вцепенена от поредния влудяващо страховит трясък и разклащането на къщата.

— Къщата рухва! — изкрещя в лицето ѝ циганинът, мъртвешки пребледнял.

Той се вгледа в обезумялото ѝ лице.

— Къде е коминът? Задният комин?... В коя стая? Коминът ще издържи...

Той се взря със странна свирепост в лицето ѝ, принуждавайки я да дойде на себе си. И тя му кимна със странно обзело я безумно самообладание, кимна доста спокойно и отговори:

— Тук вътре! Тук вътре! Всичко е наред!

Влязоха в спалнята, където имаше тясна камина. Това беше задна стая с два прозореца от двете страни на големия комин. Циганинът, силно разтърсван от кашлица и целият разтреперан, се приближи до прозореца и погледна навън.

Долу между къщата и стръмния склон се бе втурнал стихийен поток, повлякъл със себе си различни предмети, между които и колибата на Роувър. Циганинът не спираше да кашля, взрял се стъписан надолу. Дърветата падаха едно след друго, покосени от водата, вероятно десетина фута дълбока.

Разтърсван от студени тръпки, обвинил нагизналата си гръд с подгизнали ръце, с израз на смирение върху посинялото си от студ лице, той погледна към Ивет. Страховит раздиращ трясък прокънтя в къщата, след което буйно шурна вода. Нещо се бе срутило, някоя част от къщата беше пропаднала, подът се повдигаше и клатеше под краката им. За миг и двамата занемяха, приковани на място. После циганинът дойде на себе си.

— Лошо! Много лошо! Но това ще издържи. Това тук ще издържи. Виждаш ли? Този комин. Той е като кула. Да! Това е добре. Добре е. Сваляй дрехите си и се мушкай в кревата. Иначе ще умреш от студ.

— Всичко е наред! Съвсем наред е! — машинално повтаряше тя, като седна на един стол и вдигна към него преbledнялото си обезумяло лице с паднали върху очите кичури.

— Не! — извика той. — Не е наред. Сваляй дрехите си и аз ще те разтъркам с тази кърпа. Ще разтрия и себе си. Срути ли се къщата, поне няма да ти тракат зъбите от студ. А ако не се срути, ще оцелееш и няма да умреш от пневмония.

Разтърсван от кашлица, разтреперан от студ, той повдигна долния край на горницето си и съвсем изнемощял и зъзнец, се опита да съблече мократа си тясна фланела.

— Помогни ми! — изкряска той изпод омотаната около главата му дреха.

Ивет безропотно хвана краищата на фланелата и задърпа с всички сили. Най-после я измъкнаха през главата му и той остана по тиранти.

— Сваляй дрехите си! Разтрий се с тази кърпа! — свирепо й изкомандва той със суровия тон на войник в битка. Обсебен от неотложността на мига, циганинът смъкна панталоните си, свали мократа си полепнала риза и се изправи в цял ръст, строен и посинял, силно разтреперан от студ и от изживения ужас.

После сграбчи една кърпа и започна енергично да търка тялото си, а зъбите му тракаха като кастанети. Ивет смътно схвана, че е разумно да направи същото. Опита се да съблече роклята си. Той смъкна нагизналата ѝ дреха, стегнала я в смъртоносна хватка, а след това, все така търкащ се с кърпата, се приближи до вратата, стъпвайки на пръсти по мокрия под.

И там спря като вкаменен, както бе гол, с кърпа в ръка. Погледна на запад, където по-рано се намираще прозорецът на горната площадка, и видя залязващото слънце над безумна водна шир, сред която стърчаха изкоренени дървета и всякакви отпадъци. Другият ъгъл на къщата, където преди бяха стълбите и верандата, се бе срутил. Стената беше паднала и етажите зееха. Нямаше ги и другите стъпала.

Застинал от ужас, той се взря във водата. Облърна го студен вятър. С огромно усилие на волята циганинът стисна тракащите си зъби и се върна в стаята, като затвори вратата зад себе си.

Голата Ивет, трясеща се от студ до полуда, се опитваше да се подсуши с кърпата.

— Спокойно! — викна той. — Спокойно! Водата спря да приижда. Спокойно!

Той започна да я търка със своята кърпа, като също силно се тресеше, но я стисна здраво за рамото, а после бавно и сковано заразтрива нежното ѝ тяло и дори се опита донякъде да подсуши мократа ѝ главица.

Сетне изведнъж спря.

— По-добре легни в кревата — заповяда той. — Искам да разтрия себе си.

Зъбите му все така силно тракаха и думите му излизаха на пресекулки. Разтреперана и почти в несвяст, Ивет едва се добра до кревата. Напрегнат да овладее треперенето и да се стопли с разтривки, циганинът отиде до северния прозорец и погледна навън.

Нивото на водата се бе малко вдигнало. Слънцето беше залязло и небето аленееше. Той разтърка глава и разрешената му черна мокра коса щръкна, после спря да си поеме дъх, но отново силно се разтрепери, пак поспря, разтърка гърдта си, но го обзе нов пристъп на кашлица поради погълнатата вода. Кърпата му беше обагрена — някъде се бе наранил, но не усещаше нищо.

Все още се чуваше странният силен плисък на вода, а в оцелелите стени непрекъснато се блъскаха плаващи предмети. След залеза усилилият се вятър стана студен и пронизващ. Къщата се тресеше от внезапните силни удари на носещите се отломки и отвсякъде долитаха страховити, страховити и стряскащи звуци.

Обзет от прокрадналия се ужас в сърцето, циганинът отново се приближи до вратата. При отварянето ѝ нахлу силен вятър, бушуващ заедно с водата. През зейналия ужасяващ отвор в къщата той съзря света, ширналата се навсякъде вода, стихията на надигналата се вода, видя залеза, прекрасната нова луна, все още бледа, издигнала се над аленеещия заник, видя скупчените тъмни облаци в небето, тласкани от студения пронизващ вихър.

Стиснал отново зъби, изпълнен с ужас и същевременно с примирение, дори фатализъм, той се върна в стаята, затвори вратата, взе нейната кърпа, за да види дали е по-суха от неговата и по-малко обагрена с кръв, и без да спира да си търка главата, се приближи до прозореца.

После пак се извърна навътре, неспособен да овладее разтърсващите го спазми. Ивет се бе изцяло скрила под завивките и на леглото под белия юрган се виждаше само една тресяща се издупина. Той сложи ръка отгоре ѝ, сякаш да покаже съпричастност. Ала тя не спря да се тресе.

— Спокойно! — повтори той. — Спокойно! Водата вече спада.

Ивет изведнъж показа глава и го погледна с побеляло лице. Като в полусън тя се вторачи в прежълтялата му, странно спокойна физиономия. Той се взря в нея с все още тракащи зъби, а в черните му очи продължаваше да проблясва огънят на живота, но и някакво чергарско спокойствие, както и фаталистично примирение.

— Стопли ме! — изстена тя с тракащи зъби. — Стопли ме! Ще умра, ако продължа да се треса от студ.

Изведнъж ужасна конвулсия разтърси сгърченото ѝ бяло тяло, достатъчно силна, за да я пречупи и предизвика смъртта ѝ.

Циганинът кимна и я взе в обятията си, стисна я като в менгеме, за да спре собственото си треперене. Самият той се тресеше страхотно и бе почти в несвяст. Всичко идваше от преживения ужас.

Здравата му като менгеме прегръдка сякаш беше за нея единствената опорна точка в гаснещото ѝ съзнание. Почувства внезапно остро облекчение в сърцето си, напрегнато до пръсване. И макар неговото тяло — непознато, гъвкаво и силно, обгърнало я като с пипала, — да се тресеше силно, сякаш разтърсвано от електрически ток, все пак рязкото свиване на мускулите му в силната прегръдка донякъде стабилизира и двамата, така че безумното влудяващо треперене, предизвикано от преживения ужас, постепенно отслабна, първо в неговото тяло, а после — в нейното, като топлината им се възвърна. Ала с прииждането на тази топлина притъпеното им съзнание съвсем угасна и те потънаха в сън.

Слънцето в небето вече напипаше, когато група мъже успяха да пресекат реката Папъл с подвижни стълби. Мостът се бе срутил. Ала нивото на водата беше спаднало и къщата на пастора, приведена напред, сякаш тронаво се кланя на реката, се извисяваше сред кал и развалини, с купища съборена зидария и всякакви отломки в югозападната част. Зейналата паст на стаите бе направо страховита!

Отвътре не идваха никакви признаци на живот. На брега се появи градинарят, дошъл да види какво е станало с къщата, а също и готвачката, обзета от трескаво любопитство. По време на бедствието тя се измъкнала през задната врата, после пресякла бориковата горичка и излязла на главния път, когато зърнала как циганинът тича към къщата, и си помислила, че мъжът отивал да убие някого. Пред малката задна врата видяла спрялата му каруца. Щом паднала нощта, градинарят закарал коня в „Червеният лъв“ в Дарли.

Това научиха групата мъже от Папълуик, когато най-накрая успяха да пресекат реката с подвижни стълби и се насочиха към задната част на къщата. Те бяха стреснати, силно уплашени да не би да се срути сградата, чиято фасада бе подкопана, а задната част — хлътнала. Гледките пред тях бяха потресаващи — безмълвните лавици с наредените книги на пастора в зейналия му кабинет, голямото месингово легло в спалнята на маминка, безупречно подредено, но с един месингов крак застрашително щръкнал над празното пространство, развалините в горната стая на прислугата. Камериерката и готвачката се разплакаха. И тогава един мъж предпазливо се промуши през един счупен прозорец на кухнята и се озова сред безредицата и тинята на долния етаж. Там се натъкна на трупа на старицата или по-скоро зърна крака ѝ в черен пантоф с нисък ток, подал се сред калта и отломките. Мъжът мигновено побягна.

Градинарят твърдеше със сигурност, че мис Ивет не е в къщата. Самият той видял как вълна залива девойката и циганина. Ала полицаите настояха да се направи оглед, братята Фрамли се втурнаха напред и подвижните стълби се навързаха една за друга. После всички присъстващи започнаха силно да викат. Ала от това не последва нищо. Отвътре не се обади никой.

Тогава подпряха висока стълба и по нея се изкачи Боб Фрамли, който разби един прозорец и се добра до стаята на леля Сиси.

Подредената домашна обстановка вътре го стресна като призрак. Къщата можеше да се срути всеки миг.

Тъкмо вече бяха подпрели стълбата до най-високия етаж, когато тичешком пристигнаха няколко мъже от Дарли и съобщиха, че старият циганин се отбил в „Червеният лъв“ и разказал как синът му видял Ивет на най-горния етаж. А междувременно полицаят вече разбиваше прозореца в спалнята на Ивет.

Дълбоко заспала, Ивет стреснато се показа изпод завивките и изписка, когато стъклата зазвънтяха. Девојката притисна чаршафа около голите си рамене. Изненаданият полицај първо високо възкликна, а после веднага закрещя:

— Мис Ивет! Мис Ивет! — Той се извърна на стълбата и извика на застаналите долу: — Мис Ивет е в кревата!... В кревата!

А после горкият неженен мъж застина горе на стълбата, стиснал опасното стъкло, недоумяващ какво да предприеме.

Ивет седна в леглото с разрошена коса и се вторачи пред себе си с обезумели очи, закривайки с чаршафа голата си гръд. Бе толкова дълбоко заспала, че още не можеше да дойде на себе си.

Полицаят, стреснат от олюляващата се стълба, се вмъкна в стаята и каза:

— Не се плашете, мис! Вече няма от какво да се страхувате. Спасена сте.

Ивет, още съвсем замаяна, помисли, че полицаят има предвид циганина. А къде е той? Това беше първата мисъл в главата ѝ. Къде се е дянал нейният циганин от нощта на потопа, довела до края на света?

Изчезнал бе! Изчезнал! И в спалнята ѝ се беше озовал полицај! Полицај!

Тя разтри с ръка озадаченото си чело.

— Ако се облечете, мис, можем да ви пренесем на безопасно място. Къщата може да се срути. Предполагам, че в останалите стаи няма друг човек.

Той предпазливо се промъкна в коридора, ужасено погледна през зейналата част на къщата и зърна на отсрещния склон, огрян от слънцето, кола с пастора вътре.

С вкаменено и разочаровано лице Ивет бързо стана, заметна юргана и се огледа за миг, а после отвори шкафовете, за да потърси

дрехи. Облече се, погледна се в огледалото и с ужас забеляза сплъстената си коса. Ала ѝ бе все едно. Нали циганина го няма!

Роклята ѝ от предния ден лежеше нагизнала на пода. Там се търкаляха и две окървавени мръсни кърпи, а върху килима се виждаше голямо мокро петно, където бяха стояли неговите дрехи. Нямахше никакви други следи от него.

Тя пригладжаше коса, когато полицаят почука на вратата ѝ. Извика му да влезе. Той с облекчение видя, че се е облякла и е дошла на себе си.

— Добре е да се махнем от къщата час по-скоро, мис — повтори той. — Може всеки миг да се срути.

— Така ли! — спокойно каза тя. — Толкова ли е опасно наистина?

Отвън се чува силни викове. Тя трябваше да се покаже на прозореца. Долу бе застанал пасторът, разтворил широко ръце, облян в сълзи.

— Много съм добре, татко! — каза тя съвсем спокойно въпреки противоречивите си чувства. Ще скрие от него тайната за циганина. Същевременно по лицето ѝ рухнаха сълзи.

— Не плачете, мис, не плачете! Пасторът загуби майка си, но той благодари на Бога, че дъщеря му е жива! Всички мислехме, че и вие сте се удавили, така беше.

— Маминка удавила ли се е? — попита Ивет.

— Боя се, че е така, горката госпожа! — отговори полицаят с печално лице.

Ивет се разрида в носната си кърпа, извадена от едно чекмедже.

— Ще се осмелите ли да слезете по стълбата, мис? — попита полицаят.

Ивет се вгледа в зейналата пропаст пред себе си и мигновено си каза: „Не! За нищо на света!“ Ала веднага си спомни думите на циганина: „Бъди по-смела с тялото си.“

— Обходихте ли и другите стаи? — през сълзи попита тя полицаия.

— Да, мис. Но вие сте единствената останала вкъщи, освен възрастната дама. Готвачката е избягала навреме, а Лизи е била на гости при майка си. Тревожихме се само за вас и за възрастната госпожа. Смятате ли, че ще се осмелите да слезете по стълбата?

— О, да! — отговори Ивет, обзета от безразличие. Нали циганинът го няма вече.

И тогава с втрещен поглед пасторът проследи как високата му стройна дъщеря бавно се смъква гърбом по подпряната стълба, а полицаят, героично надничайки през разбития прозорец, държи здраво горния край на стълбата.

Както можеше да се очаква, в подножието на стълбата Ивет припадна в обятията на баща си, а после Боб откара с кола двамата в дома на семейство Фрамли. Там горката Люсил, пребледняла като платно, зариде от радост и едва не изпадна в истерия, при което дори леля Сиси извика през сълзи: „Нека старите си отидат по реда, но младите трябва да оцелеят! О, не мога да плача горко за майка си, щом Ивет е жива!“

И тя проля море от сълзи.

Наводнението бе причинено от внезапното спукване на големия резервоар горе в Папъл Хайдейл, на пет мили разстояние от пасторския дом. По-късно се установи, че някакъв дъвен, вероятно останал още от римско време минен тунел под големия резервоар, за който никой изобщо не е подозирал, се срутил и подкопал резервоара. Тъкмо поради това през последните дни реката Папъл бе толкова зловещо пълноводна. И тогава резервоарът се пръсна.

Пасторът и двете му дъщери се настаниха в дома на семейство Фрамли, докато намерят нова къща. Ивет не отиде на погребението на маминка. Остана в леглото си.

Когато обясняваше какво се е случило, тя само каза, че циганинът я е довякъл до верандата, а после сама е изпъзляла нагоре по стълбите, издигнати над нивото на водата. Знаеше се, че той се е спасил — старият циганин бе потвърдил това, когато отишъл да прибере коня и каруцата от „Червения лъв“.

Ивет не можеше да разкаже нищо с подробности. Бе обърквана, смутена и сякаш почти нищо не помнеше. Но това нейно състояние беше напълно естествено.

Не друг, а Боб Фрамли заяви:

— Знаете ли какво, мисля, че циганинът заслужава медал.

Цялото семейство на пастора изведнъж се сепна.

— О, ние трябва непременно да му благодарим! — извика Люсил.

Самият пастор потегли заедно с Боб в колата. Но кариерата беше празна. Циганите бяха разтурили стана си и изчезнали кой знае къде.

А Ивет, легнала в кревата, простенваше дълбоко в душата си: „О, обичам го! Обичам го! Обичам го!“ Скръбта ѝ по него я задържаше в постелята. Ала разумът ѝ я караше да се примири с изчезването му. С младежкото си съзнание долавяше благоразумието в стеклите се обстоятелства.

След погребението на маминка тя получи кратко писъмце, изпратено от непознато място.

„Скъпа мис, научавам от вестниците че си наред след гмуркането а също и аз. Надявам се да те видя някой ден може би на пазара за добитък в Тайдсуел а може и пак да се върнем по тези места. В оня ден додох да ти кажа довиждане но не можах ами защото водата не ми позволи но храня надежди.

Твой покорен слуга, Джо Босуел.“

И чак тогава тя осъзна, че той има име.

ВЕСЕЛА КАЦАРОВА

ПОЕТИЧЕСКАТА СТИХИЯ НА Д. Х. ЛОРЪНС

Д. Х. Лорънс (Дейвид Хърбърт Лорънс) е ярка фигура в английската литература. Той пръв внася страстна чувственост в благопристойната британска белетристика, пръв представя чрез въздействащи поетически символи неукротимото физическо начало в човешката природа. И затова е жестоко бичуван от пуританското общество.

Лорънс (1885–1930) е роден и израснал в Истуд, близо до Нотингам, в многолюдното семейство на миньор. По-късно критиците често подчертават, че в творчеството му природата сякаш се представя през опиянения удивен поглед на човек, който всеки ден излиза от тъмната шахта и възторжено преоткрива красотите на света. Майка му, учителка по професия, насърчава сина си в учението, за да го отклони от съдбата на миньора. Конфликтът между родителите му, сблъсъкът между импулсивния първичен баща и благоразумната образована майка, слага отпечатък върху цялостното творчество на писателя и най-вече върху автобиографичния му роман „Синове и любовници“ (1913). Въпреки учителската си диплома от Нотингамския университет Лорънс рано се отказва от професията си заради крехкото си здраве, като се отдава на писателска дейност. През 1912 г. среща германката Фрида Уикли, съпруга на негов професор в Нотингам. Тя е шест години по-голяма и има три деца от брака си, но угнетена от еднообразното съществуване, се влюбва в младия писател и двамата забягат в Германия. Съвместният им живот е бурен, но страстен, изпълнен с многобройни пътешествия из целия свят, и най-вече го вдъхновява за активна творческа дейност. В сравнително краткия си живот писателят издава дълга поредица от ярки творби. „Дъгата“ (1915), семейна сага, публикувана по време на Първата световна война, разкрива острите конфликти както в обществото, така и в семейството.

На първо място обаче романът въздействащо представя разноцветната „дъга“ в най-интимните брачни отношения на три поколения семейни двойки. По-късно в романа „Влюбени жени“ (1920), продължение на „Дъгата“, чрез героя си Бъркин, който донякъде е автопортрет, писателят изразява идеята си за съвършения съюз между мъжа и жената (ultimate marriage) — той е възможен единствено между напълно реализирани личности, запазили своята индивидуалност във връзката си. Преосмислил юношеското си отношение към баща си, във „Влюбени жени“ Лорънс противопоставя виталния, органичен мъж (Бъркин), който е в близост до природата, на индустриалния магнат (Крайч), потиснал всичко духовно у себе си и превърнал машината в свой бог. Чрез самотната смърт на Крайч сред ледената пустош авторът внушава идеята за гибелното въздействие на безогледната индустриализация и на духовното закърняване в съвременния свят. Подобна съпоставка между коренно различни мъже се откроява по-късно и в романа „Любовникът на лейди Чатърли“.

Поначало най-характерната черта на Лорънс е дълбоката му ненавист към съвременната цивилизация с цялата ѝ ценностна система. Както вече се изтъкна, авторът търси лек срещу „социалната болест“ в творчеството, сред природата и в любовта. Основната му цел като писател е да изрази дълбоките чувства на героите си, потулени под външната непроницаемост. С други думи, според критиците Лорънс се стреми да разкрие скритата „потопена“ част от „айсберга“ на човешката личност. Единственият начин за твореца да опише невидимото, да улови неосезаемото, да назове неназовимото е употребата на ярки символи. Очевидно символите в творчеството на Лорънс са материалният зрим израз на неуловимите подсъзнателни импулси. В емблематична сцена в „Синове и любовници“ например героят Пол Моръл трябва да направи избор между целомъдрената умозрителна Мириам и виталната сексапилна Клара. Вътрешният конфликт на героя и крайното му решение се предават изцяло чрез символи. Пол търси разрешение на емоционалния си проблем сред природата, в градината, потънала в мрак, когато подсъзнателното надделява над рационалното. Полумесецът в тъмното небе е символ на раздвоената му личност. Пол подминава лехата с бели цветя, които загатват за девствена чистота и благопристойност. И тогава сред гъстата трева изведнъж се натъква на пищна ярка перуника със сочна

шийка и упоителен аромат. Героят мигом прави своя избор и разполовената луна бързо се скрива зад върхарите. По-късно Пол дава словесен израз на подсъзнателното си решение: „Майко, ще скъсам с Мириам!“

Творчеството на Лорънс е наситено с подобни силно въздействащи символи, пропито е с проникновен лиризм. И затова е невероятно, че в миналото мнозина критици са възприемали романа му „Любовникът на лейди Чатърли“ като откровена порнография. Творбата се публикува от частно издателство във Флоренция през 1928 г. В нея за първи път в литературата на XX в. открито се описват най-интимните отношения между мъжа и жената, при това с дълбока поетичност и ярка символика. Във Великобритания обаче творбата излиза в цялостния си вид повече от 30 години по-късно, едва в началото на 60-те години, т.нар. либерално десетилетие на културната революция и разкрепостяването в съзнанието. И все пак обвиненията срещу романа за неморалност и дори порнографски стил отпадат едва след дълъг съдебен процес. В предговора си към първата пълна публикация на романа издателят заявява: „Ако намирате нещо «мръсно» в тази творба, то е само защото имате мръсничко подсъзнание“. Километричните опашки пред книжарниците в цяла Великобритания за първото пълно издание на „Любовникът на лейди Чатърли“ най-красноречиво показват интереса към автора и негодуванието на англичаните срещу неоснователните обвинения към Лорънс. Днес писателят заема достойно място сред плеядата ярки творци на XX в.

Макар авторът определено да се числи към групата на модернистите, в новелата „Девицата и циганинът“ (1924) се открояват редица черти на реалистичната проза. На първо място ясно проличава класовото разслоение в обществото, представено чрез редица въздействащи детайли. Работническите квартали например, които пасторската дъщеря Ивет скришом навещава, се намират в отдалечен край на селището, сякаш принадлежат към коренно различен свят. От друга страна богатото имение на местния поземлен аристократ, оградено с висок каменен зид, е напълно недостъпно за простосмъртните. А масивният пасторски дом със строгите си пуритански нрави ярко контрастира с волния стан на циганите — те

живеят във фургони на колела и единствено сезоните определят местожителството им.

В новелата отчетливо се представят и сблъсъците между представителите на различни класи. Ивет ревностно крие внезапно събудилото се увлечение към циганина, озарен от „гордостта на пария“, защото съзнава, че родният ѝ баща ще я отхвърли завинаги и дори би я изпратил в „лудница за криминално проявени“. Важно е да се отбележи, че девойката е силно привлечена от циганина не само физически, но цени и човешките му достойнства:

Харесваше циганина. Харесваше ненатрапчивото му безшумно, но осезаемо присъствие. Харесваше загадъчната устойчивост у него, способността да издържа на съпротивата без всякаква надежда за победа. Харесваше и особената му непреклонност, отказа от враждебност, придобит след войната (VIII, с. 95).

Мигновената ѝ мисъл още при първата им среща е, че той е много по-силен духом от нея. И все пак дори наглед свободолюбивата еврейка мисис Фосет е силно потресена от емоционалната реакция на Ивет към него. В нейните очи „възлюбленият“ е просто долен, мръсен похотлив циганин, като даже и мимолетната връзка с него е напълно недопустима. Тя възмутено възкликва: „... да се забърка в любовна история с него? Та това би било чудовищно! Как тогава ще понася самата себе си!... Това не е любов! Това е... проституция!“ (VII, с. 86) Мисис Фосет сякаш забравя за собствената си дързост към пуританското общество — напуснала съпруга си и двете си деца, тя живее на семейни начала с любовника си. Очевидно в английското общество прекрочването на границите между класите е далече по-голям грях от „прелюбодеянието“.

И все пак най-силният контраст в новелата не е на класова основа. Това е преди всичко контрастът между широко скроените свободомислещи хора като избягалата съпруга Синтия, крехката, но устойчива Ивет, волевата Люсил и великодушния майор Истуд, които са коренно различни от „низшите духом по природа“ — лицемерния пастор и престарялата му властолюбива майка.

Въпреки очевидните черти на реалистичната проза новелата „Девицата и циганинът“ оставя трайни впечатления у читателя преди всичко с ярките си символи и високо поетичния си език. „Твърдата като камък“ властна „маминка“, „стожерът“ на фамилията Сейуел, яростно

опълчила се срещу младостта и свободолюбието, образно е представена като хищна жаба — застанала до отвора на пчелен кошер, тя „с демонично светкавично изщракване на увисналите си челюсти улавя всяка изхвъркнала навън пчеличка, сякаш иска да вмести целия рояк в престарялото си сбръчкано, краставо туловище“ (II, с. 27). Открояват се и редица други ярки символи. В очите на семейството избягалата съпруга Синтия е „коприва“, избуяла във външния „смордлив“ свят. А лицемерният пастор е обрисован като човек, скрил дълбоко в душата си „тлъстия червей на безверието“. Колкото до Ивет, невинната девойка многократно се описва като бяло кокиче, разперило листенца на слънцето, „шеметно пробудило се от сън за кратък цъфтеж“. Внезапно събудената чувственост у нея е обрисована със завладяваща поетичност. В присъствието на циганина сърцето ѝ „пърха като птица“, погледът ѝ се замъглява, нозете ѝ отмаляват, душата ѝ изпада в унес и т.н.

Образът на циганина също е подчертано символичен. Със свободолюбивия си дух и „гордостта на пария“ той е представител на един свят, твърде отдалечен от спарената задушлива атмосфера на пасторския дом, впръскващ „отрова“ в кръвта на Ивет. Спасявайки я от удавяне, циганинът всъщност освобождава духа на девойката от лицемерието на ограждащата я среда и открива пред нея пътя към свободния и пълнокръвен живот, лишен от всякакви предразсъдъци и сковавачи норми. След като ѝ вдъхва смелостта за независимо пълноценно съществуване, той се оттегля от живота ѝ.

Най-въздействащият символ в новелата обаче е потопът, разрушил стабилния каменен пасторски дом. Неслучайно единствената жертва на стихията е непоклатимата „маминка“. С нея окончателно отмира Едуардовата епоха с привидно спокойната си, но задушлива атмосфера, представена чрез образа на старицата. С разрушителната си сила Първата световна война, често споменавана в творбата, категорично помита една противоречива епоха. По този начин се открива и пътят към модернизма, чийто ярък представител е самият Д. Х. Лорънс. Напълно закономерно циганинът съзира след потопа „прекрасната нова луна... издигнала се над аленеещия заник“. Поначало умело изградената система от силно въздействащи символи създава у читателя усещането, че в новелата неудържимо бушува поетическата стихия на Д. Х. Лорънс.

Весела Кацарова

Издание:

Автор: Д. Х. Лорънс

Заглавие: Девицата и циганинът

Преводач: Весела Кацарова

Година на превод: 2014 (не е указана)

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Сиела Норма АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2014

Тип: роман

Националност: английска

Печатница: Печатна база „Сиела“

Отговорен редактор: Светлана Минева; Христо Блажев

ISBN: 978-954-28-1574-7

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/7638>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.